SZEGEDI EGYETEM

TÁRSADALOM- ÉS MŰVELŐDÉSPOLITIKAI KÉTHETI LAP

XXXIII. évfolyam, 13. szám 1993. november 17. Ára: 4,50 Ft

A tartalomból:

— A Jate-klub vezetőinek közleménye *(2. old.)*

— Rehabilitációs gyógymódok *(3. old.)*

— Interjú Temesi Ferenccel *(4. old.)*

— Egy ország több arca 2. *(6. old.)*

— Hogy áll a Fidesz egyenlege? *(7. old.)*

Választott vezetők és demokratikus közvélemény

Egy fecske, de akár több is: néhány nem csinál nyarat. A választott vezetők, ha még oly jó szándékúak, ha még annyira rátermettek is, az általuk alkotott testületeken belül, kizárólag eljárásaik formai korrektségében bízva, nem biztosíthatják a közélet demokratikusságát. Megfelelő közeg: egészséges, józan és bátor közvélemény híján kezdeményezéseik a várt következmény nélkül maradnak vagy éppen visszájukra fordulnak. A kellő közéleti kultúrával rendelkező nyilvánosság hiányában a demokratikus formák eltorzulnak. A helyes döntéseik érvényesíthetősége miatt szorongó vezetők, a demokratikus közvélemény hiánya — mint kényszerhelyzet — miatt annak szerepét is magukra vállaló, annak pótlására is vállalkozó testületek hamarosan még tulajdonképpeni feladataik ellátására is alkalmatlanokká válnak. Aki egy ily módon elbizonytalanodó, megzavarodó testületben a demokratikus formák klasszikusan tiszta betartásához föltételenül ragaszkodik, egykettőre elszigetelődik és a többségi vélekedés szerint elszakad a „realitásoktól".

Bár egy magát arra motiváltnak érző vezető vagy testület sokat tehet a demokratikus közvélemény erősítése érdekében, de ahogy hiányát saját kebelén belül nem pótolhatja, kialakításának föladatát a maga kezdeményezésére ugyancsak nem oldhatja meg. Míg a szabad választás a demokráciának a maga nemében fontos formai föltétele, a demokrácia szellemétől áthatott közvélemény olyan tartalmi szempont, amely az előbbinél alapvetőbb jelentőségű, s amelynek kialakítása amannál lényegesen nehezebb. Ha valahol — mint például nálunk — a demokratikus közvélemény spontán módon nem adott, tudatos és programszerű kialakítása a közélet kulcskérdésének tekinthető.

Meglehetősen széles körben elterjedt az a nézet, hogy a közvélemény szerepe a választott testületek opponálása, szándékaikkal, elképzeléseikkel szemben szakadatlan ellenállás tanúsítása. Ez a — valójában anarchista — beállítottság, amely a demokratikus szervekben mindenekelőtt a hatalom birtokosait látja, s amely a közvélemény megnyilatkozásait is a hatalomvágy kifejeződéseként értelmezi, döntő jelentőségűnek — tévesen — a demokratikus formákat tekinti, és miközben magát a közhangulat kifejezőjének tünteti föl, tulajdonképpen nem hisz a demokratikus közvélemény elsődleges, meghatározó voltában.

A közvélemény magabiztosságának és a demokrácia meggyökerezettségének legnyilvánvalóbb jele, ha az emberek kritikus helyzetekben is ragaszkodnak ahhoz, hogy a választott tisztségviselőket jóhiszeműen a közakarat kifejezőjének tartsák, ha nem érzik szükségesnek, a naivitás látszatát elkerülendő, azt gondolni, hogy a hatalom a vezetőt szükségszerűen megrontja, hogy bizonyos idő elteltével vezető és vezetett föltételenül szembekerül egymással. A közvélemény egészségességét, józanságát és nyílt bátorságát csak az biztosíthatja, a dolgok alakulását a helyes mederben csak az tarthatja, ha a közember a körülmények időnkénti szerencsétlenül alakulása ellenére sem veszti el tartását, ha a nehézségek áthidalása érdekében a vezetésen belül megújuló józan erőfeszítéseknek biztos támaszául szolgál.

Az egészséges önbizalommal rendelkező közember tudja, hogy minden közösség olyan vezetőket kap, amilyeneket érdemel, lelkileg-szellemileg elég erős ahhoz, hogy ügyei alakulásáért a felelősséget magára vállalja, és következetesen tartózkodik attól, hogy az esetleges hatalmi visszaélések szerepének túlhangsúlyozásával a közhangulatot fertőzze, a demokratikus közvélemény önbizalmát megingassa, erejét aláássa. A közvélemény tulajdonképpeni föladata nem egyszerűen abban áll, hogy szélsőséges esetben az alkalmatlan és méltatlan vezetőt eltávolítsa, hanem sokkal inkább abban, hogy a higgadt és kiegyensúlyozott, normális véleménycsere föltételeiről gondoskodva, a jóhiszemű és mértéktartó hangok, törekvések érvényesülését elősegíti.

Manapság a szólásszabadság adta lehetőségek kiaknázásának mohó vágyától hajtva, választott vezetőinkkel kapcsolatban lépten-nyomon maffiákról, meg korrupcióról beszélünk. Nem minden naivitás nélkül így akarjuk őket figyelmeztetni arra, hogy a közvélemény ellenőrzése alatt állnak. A dolog természetéből adódóan azonban az ily módon mérgezett közvélemény a higgadt, józan megnyilvánulások lehetőségét beszűkíti, a vezetőknek szándéka ellenére nem a kívánt magatartást szuggerálja, és olyan „dörzsölt" embereket juttat szóhoz, hatalomhoz, akik gondolkodása a nem kívánt körben, a hatalomkorlátozás és a hatalommal való visszaélés bűvös körében forog.

A demokratikus közvéleménynek nem elsősorban vakmerő leleplezőkre, hanem olyan bátor emberekre van szüksége, akiknek bátorsága jóhiszeműségükből fakad, akiknek azért van erejük megmondani az igazat, mert miközben bírálnak, nem gondolnak úgymond reflexszerűen semmi rosszra, vagyis, mert a demokrácia szelleme hatja át őket. Hagyjuk magunkban és környezetünkben érvényesülni a demokrácia szellemét, értékeljük magunkban és másokban a tisztességet, a jóhiszeműséget, és ne gondoljuk, hogy választott vezetőink választásunk eredményeképpen „különös emberekké" váltak, egy olyan új közegbe kerültek, amelyben más, számunkra, választóik számára elképzelhetetlen törvények — a politika törvényei — érvényesülnek, s amely hatására szükségszerűen erkölcsileg eltorzulnak. Legalábbis hibás vélekedésünkkel ne biztosítsunk ehhez alibit nekik.

FEJÉR ÁDÁM

Negyedéves joghallgató az új EHÖK-elnök

— Gratulálunk a megválasztásodhoz. Mit gondolsz, miért esett rád a frissen alakult testület választása?

— Miután a másik jelölt, *Németh Miklós* kortesbeszédét nem hallottam, úgy érzem a féléves EHÖK-tagságom döntött mellettem, ami biztosítékot jelenthet a folyamatos működésre. Természetesen nem véletlen, hogy Miklós lett a helyettesem. Jól ismerem, szeretném vele megosztani a feladatokat.

— Tudod már, hogy rajta kívül kivel, milyen területen kell majd együttdolgoznod a következő évben?

— Azt már tudom, kik vannak az önkormányzatban, de hogy kinek mi lesz a feladata, azt előbb velük kívánom egyeztetni, s csak utána nyilvánosságra hozni. A sport területén azonban továbbra is bizalmamat élvezi *Baranyi Józsi*, aki három év alatt abszolút beleásta magát a dologba. Neki csak ötleteket szeretnék adni, egyébként teljes önállósággal rábízom ezt a területet. A kultúra irányításához, bevallom nem értek, vezetésére olyan embert szeretnék felkérni, akit erre maximálisan képesnek érzek. A Hallgatói Külügyi Irodát is gyakorlott személy fogja vezetni, mint ahogy a többi posztra is a legalkalmasabb embereket kívánom felkérni.

— Az EHÖK működéséhez tartozó két fontos dolog a HÖK Iroda és a Prudentia Alapítvány. Ezeknél mit tervezel?

— Az elnökség elvállalásának egyik feltételeül szabtam, hogy a jelenlegi irodavezető a helyén maradjon, vele szeretnék a továbbiakban is együtt dolgozni. Az alkalmazottakat és a képviselőtársaimat is arra kérem, ne felejtsék el, hogy *mi vagyunk a hallgatókért és nem fordítva.* Az alapítványra még inkább támaszkodni szeretnénk, az esetleges tandíj kompenzálása, a hallgatói normatíva szintentartása érdekében. Vezetése eddig is mindent megtett a megfelelő működés érdekében, azonban szükséges, hogy nagyobb publicitást kapjon az a munka, aminek eredményeit eddig is sokan élvezték.

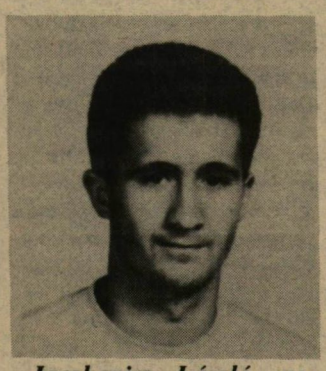

Jaczkovics László, negyedéves joghallgatót választotta elnökévé az újonnan alakult Egyetemi Hallgatói Önkormányzat. Az új elnök két évig a JTK-HÖK-ben, fél évig pedig az előző EHÖK-ben dolgozott, így nem ismeretlen feladatra vállalkozik.

— A nyilvánosság a jelölőfórumon is nagy hangsúlyt kapott, az egész HÖK-öt érintve. Az információáramoltatás területén milyen elképzeléseid vannak?

— Ezt két részre kell bontani. Egyik, hogy az EHÖK és a kari önkormányzatok között sem volt tökéletes az információ áramlása. Ezt szeretném megoldani az elnöki ülések összehívásával, ahol az EHÖK-tanácskozások után pontosan tájékoztatnánk a karok elnökeit, akik erről beszámolnak a testületükben. Ha a negyvenöt kari képviselő mindenről tud és azt csak az ismerőseinek elmondja, már javulhat a tájékoztatás. Természetesen továbbra is élni fogunk a plakátok és az egyetemi újságok adta lehetőségekkel. Gondolkodunk egy információs lap elindításán, aminek az első számát talán már decemberben kézbe vehetik a hallgatók. De legfontosabbnak a *személyes kommunikációt* tartom. Amikor körbe fogom járni az alakuló kari HÖK-öket, a személyes hangvételt, a segítőkész beszélgetéseket kérem majd tőlük. Még véletlenül se lehessen azzal vádolni bennünket, hogy a „magas lóról" beszélünk a hallgatókkal, azokkal, akiket képviselünk, akik megválasztottak minket.

— Egy sokat bírált, de általad jól ismert szervezet élére állsz. Mit érzel elsődleges feladatotoknak?

— A sok bírálat mellett nem szabad elfelejteni, hogy három év munkájával itt megteremtődött az ország legerősebb hallgatói önkormányzata. Az előző három csapat olyan munkát végzett, ami nélkül ma nem beszélgethetnénk. Az általuk kitaposott úton haladva most a legfontosabb, hogy az Egyetemi Tanács előtt lévő egyetemi statutum kérdésében helytálljunk. Szeretnénk kiaknázni mindazokat a lehetőségeket, amiket a felsőoktatási törvény biztosít számunkra.

— Azt hiszem, sokakat leginkább az ösztöndíj mértéke érdekel.

— Az elnöki expozémban kifejtettem, hogy olyan tag ne szavazzon rám, aki az alapvető kérdésekben abszolút újat akar, esetleg 6000 forintos húspénzt vagy a kultúra támogatásának megvonását. Az elosztásban minimális mértékű változás lehetséges, de amíg az állami kvóta nem növekszik, több pénzt nem tudunk szétosztani.

— A város, illetve az OFÉSZ felé folytatott politikában milyen változásra számíthatunk?

— A városban elsősorban a SZOTE-val és a JGYTF-fel való szorosabb együttműködést szeretném, ami rektori szinten már kezd kibontakozni az universitas körvonalaiban. A másik két intézmény hallgatói képviseletével szeretném szorosabbra fűzni a kapcsolatokat, hogy az egyedi vívmányok közössé váljanak. Az OFÉSZ-nél kicsit utol kell érni magunkat, az utóbbi két hónapban lemaradtunk a történésekről. Újra aktívan szeretnénk abban a munkában is részt venni.

— Politikailag meglehetősen rázós időszak előtt vagyunk, a választások miatt. Milyen magatartást vársz el ezen a téren a HÖK-től?

— Teljes mértékű semlegességet, a testületektől és az irodától is. Egyénileg mindenki úgy politizál, ahogy neki tetszik, de mint HÖK-ösnek innen ki kell zárnia a választások bárminemű hatását. Nem válhatunk a szélsőségesnek előrejelzett politikai csatározások színterévé.

— bajnai —

Zárójelben

Néhány héttel ezelőtt azt hittem, hogy őrületes választási kampányra lehet majd számítani az új HÖK felállítása előtt. Annyi indulat, elkeseredettség, sérelem volt mindenütt, hogy egy jó kampányra készülődtem. Úgy véltem, hogy alig tudom majd kiválasztani a gondokra megoldást ajánló számtalan egyetemista közül azt a néhányat, akikkel egyetértek, akiket képesnek érezhetek, hogy a nevemben döntsenek.

Aztán eltelt egy hét, egy másik, s egy harmadik. Referátumok, beszámolók, dolgozatok, előadások, szemináriumok, menzák, lógások. Minden, ami az egyetemi léthez kell. Csak a demokrácia első fuvallata maradt el. Kampány nélkül kellett elmennem szavazni, s jobb megoldás híján a szimpatikus nevekre voksolhattam.

Mert ugye nem nevezhető kampánynak a magunkból főzött leves, a *Fellini-film* néhány kockája. Ahogy az a pár fecni sem, amin arra szólítottak fel, hogy név szerint kire szavazzak. Mert nem az lett volna a feladat, hogy a jelöltek a neveiket tegyék szimpatikussá, bár azt hiszem végül ez lett a döntő. Jó lett volna néhány program, néhány terv, valami komolynak tűnő ígéret. De hiába vártam. Semmi ilyen.

Eleget tettem a demokrácia adta kötelességemnek, szavaztam, bár nem tudom kikre, miért. Csak annyit érzékelek, hogy ismét kicsit hülyének néztek. Ebben az elmeállapotban pedig, úgy vélem, hogy a következő évben sem jön el a Kánaán. Jövőre is épp ily távol lesz a hallgatóktól a hallgatói önkormányzat, mint most. Mert akikre szavazni lehetett, már az elején nem tartották fontosnak, hogy informáljanak. Pedig milyen megnyerően hangoztatták ezt néhányan. Ám úgy látszik, ígéretük csak akkor érvényes, ha bekerülnek a testületbe. Kíváncsi leszek!

— bézsé —

A JATE-klub vezetőinek közleménye

Sokan rendszeres látogatói vagytok a JATE-klubnak, ezért szükségét érezzük, hogy betekintést nyújtsunk ügyeinkbe. Tudnotok kell, hogy — főleg a nyári felújítások miatt — nehéz anyagi körülmények között működik ebben a félévben a klub (tisztában vagyunk vele, hogy az egyetem egységei közül nem egyedül). A WC-felújítás költségeit (ami a legnagyobb és már nagyon esedékes kiadás volt) év végéig be kell hoznunk. Fő bevételi forrásunk és a programok „eltartója" a csütörtöki és szombati disco, illetve a büféből befolyó bérleti díj.

Ami a büfét illeti, azt — mint sokan tudjátok — a HÖK és Prudentia alapítvány újította fel és a Prudentia alapítvány üzemelteti. Működésébe így közvetlen beleszólásotok van a HÖK-ön keresztül — és álljon ez itt felszólításként —, éljetek ezzel a jogotokkal! Szerencsére egyre nagyobb a (nem disco) programok bevétele, megnőtt ugyanis a látogatottság, sok a teltházas program — jóllehet próbálunk a lehetőségekhez képest alacsony jegyárakat megállapítani és a JATE-s hallgatókat a tagsági révén külön is előnyben részesíteni. Itt essék szó arról a pnaszról, ami a főiskolás „TÚ" című lapban megjelent. A cikk írója sérelmezte, hogy főiskolások nem vásárolhatnak tagságit, így a programokra teljes áron juthatnak „csak" be. A tavalyi tanév első félévében 145 nem JATE-s diák váltotta ki a tagságit, ezek között sok SZOTE-s és középiskolás, az említett panasz tehát összesen körülbelül 30—40 főiskolás nevében szólhat. Akkor tagságisok látogathatták csak a klubot, kik egy vendéget hozhattak magukkal — ezzel szemben ősztől a programok mindenki számára nyitottak. Akkor sokan panaszolták, hogy tagságit kell venniük akkor is, ha csak egy-két programra akarnak lejönni —, most ezt nem kell megtenniük.

Egyébként — mint ezt tapasztalhattátok — próbálunk minél több belépődíjmentes kávéházi programot szervezni, ingyenes azonkívül a videomozi és az összes ismeretterjesztő, irodalmi, filozófiai előadás. Ami a programok összeállításába való beleszólást illeti, fontosnak tartjuk tudatosítani — ezen cikk megírásának éppen ez a fő célja —, hogy a JATE-klub *befogadóhelyként* is működik.

Nemcsak szervezünk, de örömmel helyet is adunk programoknak, melyekkel egyetemi oktatók, illetve hallgatók keresnek meg bennünket —, illetve kerestek már eddig is.

Hogy csak néhány példát említsünk az elmúlt és az idei tanévből, így került sor a múlt évi rendszeres Irodalmi Estekre, az Oktatáspolitikai előadás-sorozatra, a francia nyelvű színházi előadásokra, több földrajzi témájú előadásra.

Az egyetem öntevékeny csoportjai szintén bekapcsolódnak a programszervezésbe, gondoljatok a Filozófiai Kávéházi programokra vagy a SNITT által szervezett művészettörténeti előadásokra.

Színházi csoportok próbálnak rendszeresen a klubban (tavaly például az Anselmus Színjátszó Csoport, az Alkalmi Színpad vagy a a Malgot István vezette színtársulat).

A fenti példákat csupán azért soroltuk fel, hogy felszólítsunk benneteket: továbbra is keressetek meg, szívesen helyet és tőlünk telhetően anyagi és tárgyi segítséget nyújtunk programok megszervezésében, illetve próbákhoz.

És hogy konkrétan mit jelent ez a tőlünk telhető anyagi és tárgyi segítség, például tanszékek, oktatók vagy hallgatók által a klubba szervezett előadások előadóinak tiszteletdíját és útiköltség-térítését szívesen fizetjük. Ezekhez az előadásokhoz nemcsak termet, de szükség esetén a technikai feltételeket is biztosítjuk. (Komplett zenekari- és discohangosítás, színpadi fénytechnika, videoprojektor és diavetítő áll — igény szerint — rendelkezésetekre.)

A klubba szervezett előadások előnye egyébként, hogy reklámunk révén (programfüzet, Szegedi Est) talán nagyobb közönséget vonzanak, mitha azokat az egyes tanszékeken belül szerveznék meg, illetve a helyszín miatt kötetlenebb lehet a hangulat — szívesen várunk egyébként ötleteket kávéházi estekre, beszélgetésekre is! Szükség esetén „beszállunk" a klubban készülő, illetve ott előadott színházi produkciók finanszírozásába (díszletköltség stb.). Csoportok délelőtt 10-től használhatják a klub helyiségeit próbára vagy összejövetelre, érdemes a próbaidőpontokat előre egyeztetni, hogy biztosítva legyen a terem az adott időben.

Várunk tehát benneteket akár programra, akár programmal, akár próbahelyet keresve.

FARKAS CSAMANGÓ GYÖNGYI

„513 ezer magyar hadifogoly..."

Levéltári napok '93

A hagyományokhoz hűen a *Csongrád Megyei Levéltári Napok* rendezvénysorozata ez évben is ősszel, *október 20. és 22-e* között, három helyszínen (Szegeden, Óföldeákon és Szentesen) zajlott.

Az első napon a szegedi Városháza dísztermében a II. világháború hőseire és áldozataira emlékeztek négy előadással. *Lehmann István,* a megye önkormányzati elnöke megnyitójában a levéltári kutatások fontosságát hangsúlyozta. Mint mondotta, ezek a múlt hiteles megismeréséhez nélkülözhetetlenek. Ezt felismerve a megyei önkormányzat a megyei levéltári hálózat fejlesztésére törekszik, amelynek első jeleként 1992-ben Hódmezővásárhelyen átadták a levéltár új épületét, de megkezdődtek Csongrádon is a munkálatok. A városi önkormányzat nevében dr. *Ványai Éva* alpolgármester köszöntötte a megjelenteket. Beszédében a II. világháború áldozataira emlékezett, hangsúlyozta, hogy „minden háború az ellenségnek is szenvedések sorozata". Ismertette, hogy az önkormányzat támogatásával a Belvárosi temető azon részén, ahol az 1944—47 között Szegeden működő fogolytábor halottai vannak eltemetve, emlékművet állítanak, amelyet a közeljövőben avatnak fel. A hódmezővásárhelyi gyűjtéshez hasonlóan városunkban is készülőben van Kanyó Ferenc és Dunai Józsefné szerkesztésében egy, a II. világháború szegedi áldozatainak névsorát és adatait, továbbá korabeli iratokat, fényképeket és visszaemlékezéseket tartalmazó könyv. Ez a kiadvány valószínűleg 1994-ben jelenik meg.

A termet zsúfolásig megtöltő közönség ezt követően *Török Pál*nak, a 3. magyar hadsereg Szeged körüli harcait bemutató előadását hallgathatta végig. Ő, a személyes emlékekkel tarkított ismertetőjében — hiszen a *201-es* zászlóalj hadnagyaként vett részt az összecsapásokban —, az események hiteles bemutatására törekedett.

Szabó Péter, a Hadtörténeti Intézet munkatársa *„A magyar királyi 2. honvéd hadsereg a Donnál"* című előadásában a hősi harcokat és az elkerülhetetlen katasztrófát elemezte. *Stark Tamás,* az MTA Történettudományi Intézetének munkatársa, aki országunk II. világháborús emberveszteségeivel, valamint a szovjet hadifogság témakörével foglalkozik, kutatásai legújabb eredményeit összegezte. *„Magyarok szovjet hadifogságban"* című, nagy érdeklődést kiváltó előadásában kifejtette, „valójában itt nem hadifogságról van szó, hanem fogságról, ugyanis a szovjet fogságba került személyeknek, magyar állampolgároknak egy jelentős része, mintegy 30—40%-a civil volt". A legfrissebb adatok szerint, amelyek a szovjet irattárakban fennmaradt feljegyzéseken alapulnak, 513 ezer magyar került hadifogságba. Számuk valószínűleg még több lehet, mert sokan a nyilvántartásba vétel előtt, már az utazás közben elhaláloztak. A hadifogságból vissza nem tértek száma megközelítheti, sőt meg is haladhatja a 200 ezer főt. A háború során a hatalmas emberveszteségek miatt a szovjet gazdaságban munkaerő-szükséglet jelentkezett, amelyet a hadifoglyok és a civil lakosság elhurcolásával igyekeztek pótolni. A deportálások kiváltó okai között meg kell említeni még a politikai tisztogatást, a kollektív büntetés elvét és a lakosság megfélemlítésére való törekvést. Az elhurcoltakat a szovjet vezetés túszként is használta, a hadifogoly-csoportokat mindig akkor engedték vissza Magyarországra, amikor olyan belpolitikai fordulat zajlott le, amely a Szovjetunió érdekeit szolgálta.

Kanyó Ferenc, a Csongrád Megyei Levéltár munkatársa ismertette a Szeged II. világháborús áldozatait kutató munka eredményeit. Vizsgálataik során azoknak az adatait gyűjtötték össze, akik az 1950-ig fennálló, ún. Nagy-Szeged közigazgatási határain belül születtek, illetve ha nem szegedi születésűek voltak, akkor tartósan itt laktak. Ezt a szempontot figyelembe véve 5500—5800 polgár esett el a háborúban. 1944 novembere és 1945 márciusa között a Csillag börtönben, majd ezt követően a repülőtér területén hadifogolytábor működött, amelyben három év alatt több mint 3300 személy halt meg, ezek között 10—12 szegedi lakos is volt. Az elhunytakat a Belvárosi temetőben tömegsírokban temették el. Az itt felállítandó emlékmű, Kanyó Ferenc szavaival: „jelképesen a majd 10 ezer áldozatra utal".

Délután a Csongrád Megyei Levéltár könyvtárában folytatódott az eseménysorozat. Kanyó Ferenc vezetésével kerekasztal-beszélgetés kezdődött a II. világháborúban részt vett szegediekkel. Személyes élményekről, a hadifogolytáborok borzalmairól hallhatott visszaemlékezéseket a közönség.

A levéltári napok keretében az óföldeáki Művelődési Központban helytörténeti matiné volt, a szentesi Református Imaházban pedig Kis Bálint emlékezete címmel tartottak előadást.

JESZENSZKY ZOLTÁN

Szerb, ukrán és bolgár nyelvi képzés

Vitaképes tárgyalófelek, tolmácsok lehetnek

Idén szeptemberben három új szakot indított a JATE Szláv Filológiai Tanszék: szerb, ukrán és bolgár szakokat. A képzés szellemi és anyagi kondícióiról *H. Tóth Imre* tanszékvezetőt kérdeztük.

— A három új szak beindítása sok-sok problémát vetett fel és bizonyára később is adódnak majd szakmai vagy egyéb gondok. Pillanatnyilag a legfontosabb kézikönyvek, a legszükségesebb szakirodalom rendelkezésünkre áll, amit persze a jövőben bővíteni kell majd. A minisztérium 150 000 Ft-nyi összeggel, a szerb és a bolgár fél könyvek adományozásával igyekszik segíteni a beinduló szakokat. Szakmailag jól felkészült szerb, ukrán és bolgár lektorok gondoskodnak arról, hogy hallgatóink már az első szemesztertől kezdve alapos képzést kapjanak.

— Milyen tanterv szerint dolgoznak?

— A tantervet magunk dolgoztuk ki, figyelembe véve a hazai és a külföldi gyakorlatot.

— Lesz majd lehetőségük a hallgatóknak az adott országokban is gyakorolni a nyelvet?

— Valószínű, hogy a képzés során lesz alkalom a választott nyelv tanulmányozására szerb, ukrán és bolgár egyetemeken, nyári tanfolyamokon is.

— Milyen technikai felszereltséggel rendelkezik a tanszék?

— Szerény, de egyelőre kielégítő eszközökkel dolgozhatunk. Megvannak a már korábban is használt magnók, tévék, van videónk is, és kívánatos lenne parabolaantenna felállítása a beszédkészség hatékonyabb fejlesztése érdekében. Attól tartok azonban, ez a jövőben valósítható csak meg. Az anyagiak jelentős mértékben megkötik a kezünket. Olyannyira, hogy a tanszéki fénymásolást is korlátoznunk kellett. A jelenlegi (5 éves) másolónk túlterhelt volt. Ha felmondaná a szolgálatot, a tanszék fénymásoló nélkül maradna, mert a mostani helyzetben még csak gondolni sem gondolhatunk technikai beruházásokra. Természetesen az órákon szükséges segédanyagokat a szaktanárok most is megrendelhetik és azt el is készítjük számukra. A magánjellegű igényeket azonban nem tudjuk a továbbiakban kielégíteni.

— Az utóbbi időben csökken az orosz szakosok létszáma. Hogyan értékeli ezt a tényt?

— Valóban csökken, de ez nem baj. A mostani 25—30 fős létszám évfolyamonként sokkal kedvezőbb, mint a korábbi 80—100 fős volt, hiszen ezek a hallgatók már nem azért foglalkoznak orosszal, mert „muszáj", hanem mert érdekli őket ez a kultúra. Érdemes is orosszal és más szláv nyelvekkel foglalkozni, hiszen kereskednünk kell szláv nyelveket beszélő országokkal és szükség van a jó nyelvtudású szakemberre. De ez már átvisz egy másik problémára, nevezetesen arra, hogy valószínűleg a végzett hallgatók többsége, vagy legalábbis jelentős része nem tanárként helyezkedik el, hanem fordítóként, kereskedelmi kirendeltségeken tolmácsként, néhányan a diplomáciában. Fontos lenne erre is felkészíteni diákjainkat a tanárképzés mellett. Szükséges lenne a tanszék profiljának bővítésére, pl. a már említett tolmácsképzésre, vagy idegen nyelvi levelezésre, de pillanatnyilag erre sincs pénz. Örvendetes viszont, hogy az ide jelentkezők jó előképzettséggel és jó nyelvtudással jönnek, és végzés után szép számmal tudtak, tudunk elhelyezkedni akár tanárként, akár tolmácsként. S ha speciális tolmácsismereteket nem is tudnak adni, azért a tolmácsoláshoz is szükséges kulturális hátteret megkapják az egyetemen, s ily módon intelligens és vitaképes tárgyalófelek, tolmácsok lehetnek belőlük. A cél természetesen az, hogy minél felkészültebb és minél sokoldalúbb oroszul, illetve más szláv nyelven jól beszélő szakembereket képezzünk. Pénzügyi lehetőségeink ugyan igen korlátozottak, ezt valamelyest pótolni látszik az az elszántság a tudományok iránt, amit feltétlen érzek kollégáim részéről és remélek a hallgatók részéről.

— hajnal —

Csak nézek...

Csak nézek, mint a moziban... az elmúlt néhány nap történései megmagyarázhatatlanok. Pontosabban intellektuálisan érthetetlenek. Valójában egy jól megfigyelhető folyamat következő állomására értünk. Indult mindez a Hankis—Gombár üggyel — talán nem is ez volt az indulás, csak egy korábbi állomás a meg nem született médiatörvény okozta úttalanságban —, s folytatódott Nahlik Gábor és Csúcs László kinevezésével.

Hivatalukba léptek a hivatalnokok. Jól „befűtöttek" a renitenskedő „mozdonyvezetőknek", a médiavonat száguldani kezdett. S azóta is zakatolva robog át állomásokon, már nincs megállás.

Csak reménykedhetünk, hogy a — vonat ablakából nézve elmosódó arcú — váltóőrök tudják: rajtuk áll a választás, hogy melyik vágányra kapcsolnak, és nem siklik ki a vonat...

K. K.

Svájci vendég a JATE-n

François Stoll professzor, bölcsészkari prodékán, *a Zürichi Egyetem Alkalmazott Pszichológiai Tanszékének* vezetője egy hetet töltött Szegeden, a JATE *Pályalélektani Tanszéki Csoportjának* vendégeként. Ezalatt az idő alatt részt vett a Pályaválasztási Tanácsadók Nemzetközi Szövetségének hazánkban tartott világkongresszusán, találkozott egyetemünk vezetőivel, előadást tartott a Szegedi Akadémiai Bizottság rendezésében. Ellátogatott a Ságvári gyakorló gimnáziumba, továbbá megbeszéléseket folytatott azokkal a szegedi kollégáival, akikkel évek óta munkakapcsolatban áll.

Különösen fontos számunkra, hogy nagy érdeklődést mutatott a pályalélektani képzés iránt, és minden alkalmat megragadott, hogy közvetlen tapasztalatokat szerezzen a hallgatóság helyzetéről.

A Piaget, Jung és mások életművével büszkélkedhető országból érkező vendégtől megtudhattuk, hogy jelenleg hat és fél ezer pszichológus hallgató tanul Helvétia hat egyetemén, mintegy ötven professzor közreműködésével. Köztük Stoll úr tanszékén, amelyet két évtizede vezet. A tanszéki program a „tanuló és dolgozó ember" pszichológiai kérdéseinek tanulmányozását fogja át. Napjainkban három témában folynak alkalmazott pszichológiai kutatások a Stoll-tanszéken: *pályaválasztási tanácsadás, iskolapszichológia* és *olvasási kompetencia diganosztizálása terén.* A tanszék asszisztensei (5-6 fő), akik doktori értekezésük készítése mellett bizonyos óraszámban részt vesznek az oktatásban is, folyamatosan cserélődnek, és végzésük után pályázat útján helyezkednek el a pszichológia elméleti és gyakorlati területein.

A tanulmányút jó alkalmat nyújtott a zürichi és szegedi partneri viszony további alakításához, fejlesztéséhez, amely az oktatási és kutatási együttműködésen túl kínálja a hallgatói cserekapcsolat beindítását is.

A Pályalélektani Diákkör tagjai

Egyetemi rangon a Pulcz utcában

Rehabilitációs gyógymódok

— Milyen intézmény telepedett ide?

— Rehabilitációs intézet. A pszichés zavarokban szenvedők és a különböző szervi-idegrendszeri betegségben megbetegedettek, valamint krónikus fájdalombetegségekben szenvedők rehabilitációját segítő és azzal foglalkozó intézet van itt jelenleg.

— Úgy hírik, a maga nemében első az országban.

— Olyan értelemben, hogy ezzel az intézettel sikerült egyetemi oktatáshoz kötni a rehabilitációt. Rehabilitációval foglalkozó szociális létesítmény már van, de egyetemi szintű oktató intézmény még nincs. Így valóban ez az első, mi csináltuk meg először.

— Hosszú az intézet története?

— Nagyon. A kolozsvári egyetem ide költözésétől kezdve elmegyógyintézet volt. Amikor az új klinika elkészült, akkor került át a pszichiátriai osztály, s kezdtük építeni ezt az intézetet, kifejezetten rehabilitációs céllal. Én voltam ennek orvos-szakmai vezetője, egy kft. pedig a kivitelezője. Még az előző minisztériumi tárca kezdte el 1989-ben a finanszírozását, utána a Népjóléti Minisztérium és a SZOTE támogatott.

— Mi a lényege a rehabilitációs munkának?

— Legegyszerűbben úgy lehet megfogalmazni, hogy a megváltozott képességekkel — ez lehet testi is — való együttélés megtanítása. Ez kétirányú dolog. Egyrészt magát a pácienst tanítjuk meg arra, hogy ezekkel a megváltozott képességeivel miként kell és lehet együttélni. Másrészt a környezetet tanítjuk arra, hogy ezt a megváltozott képességekkel való együttlétet el tudja fogadni, s hasznossá tudja tenni.

— Vagyis szükséges az állampolgárok megértése és türelme is.

— Ez alapvető dolog. A rehabilitációs tevékenység csapatmunka, aminek csak egy része az orvosi rehabilitáció. Ezt kell mindenkor követnie egy szociális és társadalmi rehabilitációnak; utóbbiak az úgynevezett nem orvosi rehabilitáció kategóriájába tartoznak.

A közelmúltban új egészségügyi intézmény nyitotta meg kapuit Szegeden. Vezetőjével,* dr. Pető Zoltánnal *arról beszélgettünk, hogy a Pulcz utca 1. úgy vonult be a szegedi köztudatba, mint elmegyógyintézet. Most megváltozott az épület funkciója.

dr. Pető Zoltán igazgató
(Fotó: Miskolczi Róbert)

— Hányan férnek el?

— Harminckét ágyunk van.

— Sok, kevés, vagy éppen elég?

— Most úgy tűnik, erre a harminckét ágyra folyamatosan és állandóan szükség lesz. Adódnak egyrészt szocializációs, adaptációs programok. Szakavatottak, külső munkatársak segítségével népművészeti, önismereti, relaxációs foglalkozásokat tartunk. Ezen túl orvosi viziteket, gyógykezeléseket. Tehát a nap egy része mindig a hagyományos orvosi rehabilitációval telik, a másik pedig az adaptatív, szociális készségfejlesztő tevékenység, ami akkor kell majd, ha a páciens kimegy az intézetből. Úgy is lehet fogalmazni, aki a kórházban gyógyult, társadalmilag még nem egészséges.

— Valamennyien visszakerülnek a társadalomba?

— Nehéz így válaszolni, mert a kérdés nem jó. Azt sugallja, hogy kicsit reménytelenül kezelik a laikusok ezt a betegséget, ami pedig nem igaz. A pszichés zavaroknak ugyanis legalább hatvan százaléka egyszer jelentkezik, és soha többé nem fordul elő. De még ennél is többen gyógyulnak meg, mert nagyon sok beteget adunk vissza a megváltozott képességeivel a családjának, a társadalomnak, a munkahelyének, a szűkebb-tágabb közösségének.

— Kik segítenek a munkában?

— Tágabb a stábunk, mint a hagyományos. Mentálhigiénés szakember, szociális szervező, gyógytornászok, népművészeti szakemberek, gyógyító-foglalkoztatók vannak a csapatban. Ők azok, akik a már megkezdett orvosi munka mellett szocializációs és adaptációs feladatokra is felkészítik a betegeket.

— Ez a fajta rehabilitációs munka mennyire elterjedt, vagy kipróbált?

— Európa szinte minden országában — legalábbis ahol eddig jártam — egyetemhez kötődötten ez már működött, csak nálunk, Magyarországon nem volt egyetemhez csatolva. Egyébként az ilyen típusú rehabilitációs munka a modern világban mindenhol megvan. Az Egyesült Államoktól kezdve Kanadán át Skandináviáig, s hozzánk olyan közel is, mint a cseheknél, vagy az osztrákoknál. Nekem szerencsém volt megtekinteni a finn, a cseh, a német modellt, de ismerem a holland és a kanadai mintát is.

— S az Önöké melyikhez hasonlít? Vagy ez a magyar modell?

— Hogy az lesz-e, a mi munkánkon múlik. Ez a közép-európai adottságoknak felel meg leginkább. Más a skandináv rendszer, ott lényegesen magasabb szintű a szociális segítés, Kanadában pedig inkább karitatív. A közép-európai szociálpolitikát leginkább a csehek, az osztrákok és a svájciak példáján lehet tanulmányozni.

— Az egészségügyi intézmények általában pénzügyi gondokkal küzdenek. Önöknek biztosított az anyagi háttér?

— Mi azokat a betegeket vesszük fel, s azokkal foglalkozunk, akiket a társadalombiztosítás finanszíroz. Ezeken a kereteken belül kell gondolkodnunk, s dolgoznunk.

ARATÓ LÁSZLÓ

A Nahlik-offenzíva

Megvallom, vártam néhány napot. Mint minden valószerűtlenül rossz hír után, vártam a csodát. A helyzet azonban nemhogy javult, egyre hihetetlenebb hírek érkeztek. A kormány lapít, mossa kezeit, tőle azt csinál **Nahlik Gábor** *a televízióban, amit akar, persze azért néha megtámogatják ténykedését néhány nyilatkozattal. Nem lesznek önmaguk ellenségei, hogy megmentsék azt az* **Egyenleget,** *mely tízórás híradóiban korrigálta a* **„kormányhíradó"** *csúsztatásait.*

Így csúszik el minden, most már tagadhatatlanul a jobboldal irányába. **Boross** *belügyminiszter lassan azt is letagadja, hogy tavaly* **október 23-án** *bőrfejűek lettek volna a Kossuth téren, s így* **Göncz Árpád***nak semmi oka sem volt szó nélkül elhagyni az ünnepi emlékezést. Emlékszem, írtam akkor egy jegyzetet arról, hogy a kormány milyen nyilvánvalóan asszisztál a kopaszok provokációihoz. A belügyminiszter most kérlelhetetlen logikával azt látja bizonyítottnak, hogy az Egyenleg tudósítása miatt romlott országunk megítélése nyugaton. Az eszébe sem jut, mit gondolnak a nyugati demokráciákban arról a kormányról, mely készségesen végighallgatja a szkínhedek zsidózását, aztán kijelenti, nem kell megijedni néhány „nemzeti érzelmű" fiatal megnyilvánulásától. A miniszterelnök helyettesítőjeként még cinikusabb, még arrogánsabb ez az ember az Egyenleg ügyében.*

Ami egyre világosabb: Nahlik a faltörő kos a kormány érdekei előtt, s megpróbál egy olyan helyzetet kialakítani, melyben minden szakmabeli rosszul érzi magát, ergo elhagyják a rádiót, televíziót azok, akiknek nincs már gusztusuk asszisztálni a leszámoláshoz. Nem az a gond, hogy a **Sony***-cég vizsgálata alapján felmerült a gyanú a tavaly októberi események manipulálásáról, s hogy ezért felfüggesztettek négy embert a szerkesztőségben, hanem az a nyilvánvaló szándék, hogy a szerkesztőséget az új főszerkesztő kinevezésével provokálják. Nahlik jól tudta, a tüzet a vízzel egyesíteni nem lehet, a szerkesztőség kollektíven tiltakozni fog egy olyan ember kinevezése ellen, akinél fel sem merül a pártatlanság gyanúja, Murányi a vezéráldozat, személyén keresztül tisztázhatjuk magunkban, mi a véleménye az Egyenleg stábjának a Híradó munkáiról. Érdemes lenne megkérdezni* **Murányi László***tól, mit szólna hozzá, ha mondjuk* **Nika Györgyöt** *neveznék ki főszerkesztőnek a Híradónál.*

Soha nem volt műszaki kérdésnek ilyen jelentősége a magyar politikában, de lehet, hozzá kell szoknunk. Még a szakmabeliek is nehezen tudják eldönteni, mennyit érnek az alelnök érvei, és mennyit **Bánó András** *nyilatkozatai. A Sony bizonyára nem is foglalkozott volna a dologgal, ha tudja, mire akarják felhasználni vizsgálatuk eredményét. Ami biztos, Bánóék szándéka még nem bizonyított, Nahlikéké viszont annál egyértelműbb: leszámolni a plurális tájékoztatással.*

Amiről keveset beszélünk az ügy kapcsán, mit szól ahhoz az adófizető polgár, hogy immár öt alkalommal a Híradó stábja köszönti naponta. Az emberek megszokták a kétirányú tájékoztatást, s a tévénézők nagy része mindkét hírműsort megnézett, s választhatott, melyiket tartotta színvonalasabbnak, melyiket elfogultnak. A Nahlik-offenzíva felszámolta ezt a lehetőségünket, s csak egy alternatívát hagyott meg a Híradó mellett: azt, hogy hírműsort nem nézünk többé a Magyar Televízió adásában.

SZINCSOK GYÖRGY

JAPÁN DOBOK MŰVÉSZETE

和太鼓

A Budapesti Japán Nagykövetség támogatásával, a Japán Alapítvány szervezésében Magyarországon vendégszerepel a ZANPA UFUDZSISI DAIKO nevű japán dob együttes. Szegedi előadásuk „JAPÁN DOB KONCERT" címmel november 20-án 19 órakor kezdődik a Szegedi Nemzeti Színházban. Jegyek a pénztárban kaphatók.

IDEGENFORGALMI MENEDZSER

szakképesítést adó tanfolyam indul.

Jelentkezhetnek:
utolsó éves egyetemi, főiskolai hallgatók, illetve felsőfokú végzettségűek.

További felvételi feltétel:
egy nyelvből legalább középfokú nyelvvizsga.

Részvétel díj:
(egyetemi, főiskolai hallgatóknak és dolgozóknak) 33 000 Ft, amely részletekben is befizethető.

Bővebb felvilágosítás és jelentkezés:
Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.
6720 Szeged, Deák F. u. 22. Tel.: 62/325-805.

Vad... contra „vad..."

avagy humor=cinizmus?

Vannak még szűz szemmel, mély gondolatokkal élő emberek. Mi lenne velünk nélkülük? Végre olvashattam egy eredeti, magvas és hamvas, friss felfedezésekkel teli publikációt. Gondolom sokak nevében írhatom: ki voltunk már éhezve-szomjazva ezekre a sosem hallott igazságokra. De most végre megtudtunk mindent!

A cikk, illetve az egész „újság" arról szól, hogy itt most kérem vadmagyarkodás van, na meg, hogy eltemették Horthyt. (Mindez rögtön október 21-én.) Ugye tudja már mindenki, hogy melyik cikkről van szó! Nem? Miért, hát született netán már több cikk is ezekről? És hol olvashatom, hallhatom, ízlelhetem, szagolhatom..., hogy mindenütt? Hogy csak épp abból a bizonyos vízcsap nélküli falból nem folyik még (persze leszámítva a falragaszokat), de abból is csak azért nem, mert nem fakasztotta még ki belőle Szt. László, illetve, elnézést a magyar példáért, akarom mondani Mózes? Hogy netán sokkal gyakrabban találkozik az ember a „vadmagyarkodás" elleni tiltakozással, mint amire ezek állítólag reagálnak? (Feltéve persze, ha nem számítjuk annak a még épp nem ‚shop' ‚center' stb. táblákat.)

Bár nem volt épp kis ember Horthy, itt most csák fizikális értelemben, de tartok tőle mégsem volt életében sem annyi hús rajta, amennyit több, mint 30 évvel halála után most a témán csámcsogva ellenzői lerágtak a „csontról".

Hányan akarják még drága népszerűségüket megszerezni ezzel az acsarkodással, ami egyébként gazdaságos, hisz csak be kell állni az üvöltők közé, s a fáradság hamar megtérül. Nem lenne szabad a humort annak egyetlen változatára, az iróniára szűkíteni, s még kevésbé a cinizmust iróniaként eladni. Egyetlen megjegyzés: A nem épp vadmagyarkodásáról híres Ferenc József hagyta egész tisztességes gyászpompával eltemettetni ellenségét, Kossuthot, akinek egyébként nem kevesebb politikai „bakija" volt, mint Horthynak. Ha lehet, ne akarjunk már vadmagyartalanabbak lenni a császárnál, mert az vad-magyartalankodás, nem pedig vadmagyar-talankodás! Vagy, hogy ne magyar példát hozzak, a bizonyára vadgörög Antigoné szerint is: a halottnak a földben a helye, lehetőleg otthon, s ezt megtagadni elég gusztustalan.

Az említett cikk lelőhelye még egy halottat igyekezett felkelteni sírjából. Hölderlint ugyanis bántja a lélek, hogy lehetett ilyen szerénytelen, hogy Hyperion címet mert adni művének, holott váteszként tudhatta, hogy nála magasabb humán- és művészi színvonalat képviselőknek fenntartott alak a görög forradalmár. Egy nyugtatja: nagy mű születését szerény vázlat előzi meg...

RÁFI DÉNES

Könyv a jövőnek a közelmúltról

(Beke Kata: Jézusmária, győztünk!)

Különös műfaj a memoár, amelyben valaki közreadja visszaemlékezéseit egy korról, egy eseményről vagy ténynek hitt történésről. Szeretetre méltó, mert személyes, mert barátként kezel. Olyan tényeket, apró momentumokat oszt meg, amiket csak a szívéhez közel állóknak mond el az ember. Mondataival közelebb visz a megtörténtekhez, általában azokhoz, amelyek az élet nagy színpadán, legtöbbször a politikában játszódnak le.

Kordokumentumok ezek. Nem véletlen, hogy a történészek előszeretettel használják őket, ha egy-egy kort mélyebben kívánnak megismerni. Azonban igazán csak akkor érdekesek, ha több van belőlük. Több szem többet lát, több visszaemlékező másként emlékezik. Ezért is örülök, hogy az elmúlt évekre visszatekintő memoáriroldalom folyamatosan szélesedik. Egyre több könyv kerülhet fel arra a polcra, amelyről majd a jövő történésze válogathat. Azt, ami neki a legfontosabb. *Horn Gyula, Lengyel László* emlékezései mellé talán *Beke Kata* ma új könyvét is leveszi, s felüti elgondolkodva: „Tanárnő, a győztesek között miért is ijedt meg annyira?"

Ahogy végigolvassa ezt a vékony kis kötetet, kirajzolódnak előtte 1988—1993 történései, egy középiskolai tanár, egy államtitkár, egy képviselő, az első szabad választásokon győztes párt tagjának szemszögéből. Kitűnik, hogy ez az egyetlen személy mitől lett oly csalódott annyi bevallott naivitás közepette, amennyivel csak egy jóságos „anyóka" rendelkezhet.

Bepillanthat az ország megváltására szerveződött párt középszertől hemzsegő, diletánsokat felvonultató, familiárisokra épülő életébe. Elgondolkodhat azon, hogy valóban európai formátumú politikus az, akit annak tartatnak, s tényleg oly tiszta szándékú, ahogy hangoztatta. Persze közben jókat derülhet és megdöbbenhet a jövő történésze, az alapító-író atyákon, a barátjukat elárulókon, a minimessiásokon, s azokon, akik beültek azokba a székekbe, amiket azelőtt úgy gyűlöltek.

Lehet, hogy később is ilyen fura ország áll majd itt, hisz a ma a jövőre is rányomja bélyegét. S ha majd figyelmesen lapozgatják ezt a könyvet, kitűnik, hogy az 1994-re győztesnek vártak is csupán álmessiások.

Így láttat ma, s hiszem, hogy évek múlva is Beke Kata *„Jézusmária, győztünk!"* című könyvében. Ott volt, közelről látta az eseményeket, ám már kiszállt a politika körhintájából, felfordult gyomorral. Őszintén leírta, mert a hazugság nem lenne érdeke. Ajánlom mindenki figyelmébe. No, nem úgy, ahogy a könyv hátlapján teszik. Sokaknak el kellene olvasni, de mindenkinek teljesen felesleges.

— bajnai —

A kártyavető, a szépíró meg a képmutogató

Beszélgetés Temesi Ferenccel

Temesi Ferencet, itt Szegeden (Porlódon) nem kell és nem illik bemutatni, mert származása és ragaszkodása ideköti. Minden valamirevaló olvasó emlékszik a *Por* című regényben, a 3. könyvben vagy a Pejote-ban megírottakra, s most a *Híd* megjelenése után, el sem tudja képzelni Temesi írásművészetét e város és vidéke nélkül.

Munkatársunk épp e helyhezragaszkodásból kiindulva építette az írót faggató kérdéssorozatot.

S. M.

—Mennyire számítod a Híd-at a Por folytatásának?

—Annyira mindenképp, hogy ez a Zoltán István nevű figura rettenetesen hasonlít Szeles Andrásra, de nem azonos véle. Szeles András meghalt a Por végén... Mint kiderül: ez egy olyan hapsi, aki elszakadt a szülői környezettől, a Porlód nevű

MUZSIKÁS együttes

FARKAS Z. (Batyu) - TÓTH I. (Fecske)

TEMESI Ferenc író

A TÁNCOS,

A MUZSIKÁS, MEG

A KÉPMUTOGATÓ

Táncpróza két részben.

Közreműködnek a szerzők.

SZEGEDI IFJÚSÁGI HÁZ

NOV. 29. este 7 ÓRAKOR

Felső-Tiszapart 2.

várostól, megutálta az egészet és elmenekült. Gyűlölte az életben lévő egyetemistákat, akik böfögtek, fingtak, és a legostobább is élt közülük, a számára legkedvesebb pedig már nem élt... Úgyhogy: elmenekült Pestre és vadidegen életet élt, számára teljesen megalázót. Ez a Zoltán István eléggé negatív, cselekvésképtelen figura. Annak a nemzedéknek a prototípusa, amely a miénk volt 68 után, amikor úgy éreztük, hogy mi már labdába sem rúghatunk többé, s a történelem lapátra tett minket... 1980-ban zárul a *Híd* története. Akkor még senki sem gondolta, hogy az *Orosz Birodalom* ilyen gyorsan össze fog dőlni. Én a fiamat akartam felkészíteni erre, mert tudtam, hogy egyszer mindennek vége lesz... Úgyhogy: igenis folytatása a Híd a *Pornak*, abban a szemléletben, hogy, például, a cselekmény egyik szála ugyancsak Csömör vármegyében, Porlódtól harminc kilométerre, a Tengőd nevű faluban játszódik.

—Tengőd valójában Kistelek?

—Igen, Kistelek is, de legalább négy-öt faluból, kisebb településből gyúrtam össze. Kistelek valóban az alapja. De hát: ezt mégiscsak Tengődnek és nem Kisteleknek hívják! Ugyanazt a tájszólást beszélik az emberek, mint a porlódiak, de ez egy falu... A világuk, talán, még szűkebb... A történet 1890-ben indul és 1980-ban zárul. Ennek során az egyik főhős, Tóth Pál, becsavarogja az egész Nagy-Magyarországot. Mindig mindenben benne van. Minden rendszer azzal kezdi, hogy lecsukja. Ez a magyar kereskedő regénye tulajdonképpen. Az a rendszer, amelyik nem csukja le, az már nem is rendszer. Szegény, nem érzi a rendszerváltozást, ha nem csukják le. Ötvenezerszer víz alá nyomják, mégis újrakezdi. A másik hős már föladta, mielőtt elkeződött volna valami. A hegy napsütötte oldala Tóth Pál, az árnyékos oldala Zoltán István. Ez a jin és a jang motívuma a keleti misztikában, a kínaiban jelesül. Tehát: az egyik abszolút cselekvő, a másik abszolút passzív, akivel megtörténnek a dolgok, és közben csak álmodozik, mindig csak álmodozik, csak könyvek között él... Tudatosan nem követtem álomszerkezeteket: az álom címszót, ha elolvasod a *Por*ból, az egy abszolút álomszerkezet. De itt, tudatosan elkerültem, hiszen nagyon is valóságszagú álmok ezek.

—Édesanyádnak ajánlottad a könyvet. Ő a híd az anyai nagyapád és Zoltán István között?

—Igen. Én tulajdonképpen mindent az anyámtól tanultam. A legfontosabb dolgokat anyánktól kapjuk vagy apánktól. Ez attól függ. Nálunk anyánktól. Ő volt az, aki nagyon sokat mesélt nekem. Azután, amikor elfogytak a mesék, elővette a mesekönyvet. Ez az első könyvem, tulajdonképpen, mert 1973 óta készülök rá. Csak kellett várni egy kicsit, amíg elkészült. Húsz évet. Erre tudatosan készültem... Anyai nagyapámmal rengeteget beszélgettem, sokáig élt. Valójában 1979-ben halt meg, de ez most lényegtelen kérdés. 1980 kellett sokféle okból. Nemcsak azért, mert akkor halt meg John Lennon, hanem mert akkor a Szolidaritás már ébredezett Lengyelországban. Lehetett érezni, hogy valami itt elkezdődik. Ilyen zárópontot akartam. Ne keverjük össze a valódi nagyapámat és ezt a regénybeli figurát. Fantasztikusan gazdag élete volt, tizenvalahány nyelvet beszélt ő is, valóban zugügyvéd is volt, amellett, hogy téeszparaszt. Rengeteg közös vonás van bennük, de azt nem mondhatnám, hogy ez a Tóth Pál a nagyapám, mert akkor a valódi nevén, Tóth Istvánnak nevezném. Ezt az embert én gyúrtam a nagyapám életéből, anyagából, a hatalmas és gazdag életéből, amit mindig irigyeltem. Csak azt azért végigélni: két világháborút, forradalmat, ellenforradalmat! Ennek a nemzedéknek minden kijutott, és aki egyszerűen csak életben maradt, az is fantasztikus cselekedetet vitt véghez. Hátha még csinált is valamit, mint ahogyan a nagyapám nagyon sok mindent csinált! A szerkezet olyan, mint egy szőnyeg: *kilenc sorból áll*, minden sornak megvan a maga szerkezete, és az egésznek is megvan, természetesen... Hallottam, hogy van, aki úgy olvassa, hogy az egyik szálat követi egy darabig, aztán átmegy a másik szálra. Én azért csináltam ezt a váltogatós szerkezetet, mert nekem az az érdekes, hogy a kisvilág mellett, hogyan szólal meg a nagyvilág. Tehát: Tengőd mellett, hogyan szól San Francisco vagy Amsterdam — a nagyvilág, amelybe álmaiban eljut ez az ember... Budapest elég sovány réteg itt, tudatosan, természetesen, mert készülök egy regényt írni, amelynek az a címe, hogy *Pest*. Nem akarom ellőni a poénokat, mert az egy *nagyon nagy dolgozat* lesz.

—Mennyi ideig dolgoztál a Hídon, tudva azt, hogy a Port harmincnyolc hónapig írtad?

—Harmincnyolc és fél, azaz három év, két és fél hónapig. Ezt a könyvet öt év intenzív készülődés után, nyolc hónap alatt írtam meg. A munkabírásom most már sokkal jobb, mint régebben volt. Napi hat órát tudtam írni, átlagosan, de voltak olyan jó periódusaim, főleg Szigligeten, hogy napi tíz oldalt is megírtam, ami nálam nagy szó, mert azelőtt a *Por*nál háromnégy oldal, gyakrabban: csak kettő volt egy nap... A *Por* írása közben tanultam meg rendesen írni, addig azt hittem, hogy az az író, aki időnként ír valamit, és azután olvas. Hát: ez nem így van! A mesterséget gyakorolni kell és legalább akkora fenék szükségeltetik hozzá, mint amekkora tehetség. Azt is mondhatnám, hogy legalább nyolcvan százalék fenék és csak húsz százalék tehetség kell. Művelni kell a dolgot, akkor jön az úgynevezett ihlet, mert van ilyen (!), de az csak írás közben jön meg... Az ember szeretné elábrándozni a fél életét, de én még soha nem láttam olyan profi írót, aki ne ült volna le írni a nap egy bizonyos időszakában... Amikor a *Híd*-at írtam, reggel hattól délig, most úgy reggel héttől délig, egyig dolgozom. Ez különbözteti meg a dilettánstól, aki csupán a maga kedvteléséből ír... Elsősorban, persze, a maga szórakoztatására ír a profi is, ezért választottam a regényben a kétfajta jóslási módszert, hogy izgalmas legyen számomra is, mert mindig reggel derült ki, hogy merre megy a figura, s aznap éppen mi történik vele... Kivetettem a kártyát vagy a pálcikákat, mert a második jóslási módszer egy kínai pálcikajóslás. Ehhez három angol nyelvű munka volt a segítségemre, eredeti kínait nem találtam, mert egyszerűen nem lehet hozzáférni, elzárják. A hivatalos Kína nem nagyon szereti ezt a dolgot, jóllehet Dél-Kínában láttam először tarot-jóslást is. Észak-Kínában már kiirtották.

—És a tarot?

—Van egy tanulmányom, *A szív böjtjében* jelent meg, abban benne van az a három iskola, ahonnét ered: Kínából, Indiából és Egyiptomból. Szerintem Kína és India itt egynek vehető. Az Egyiptomiak szerint ezt Thot isten találta föl. Ez a hetvennyolc kártyalap egy teljes világ. Thot, tudniillik, a matematika és az írás feltalálója is volt. Ez egy abszolút teljes rendszer, semmi köze a cigánykártyához... Ha jó passzban vagy és egymásra megfelelően tudunk figyelni, és nyugodtak vagyunk, akkor képeket hívhatunk elő a tudatalattinkból és a közös, emberi tudattalanból... Közös ihlet a taroté: a tied meg az enyém... Félelmetesen pontosan működik. Megmondja, nemcsak a jelent, hanem múltat és a jövőt is. Ezért félek is tőle. Mint jós, megszűntem működni, bár egy időben, amikor nagyon rosszul ment a sorom, éltem belőle... Nem lehetett tőle dolgozni, mert egy ember, akinek jósoltam, hozott négy másikat — estére teljesen ki voltam facsarva, mint egy citrom... Pénzt lehetett keresni véle, de még írni is — lehetetlen volt...

—A sajátod mellett más szövegek is előfordulnak a regényeidben: vagyonelkobzási listák, falfirkák, temetői rendtartás, imádság, ... lámpa, gyertya, egérfogó — mind egybe van szórva... Gyűjtöd őket?

—Gyűjtöm, persze. Fölhívtam a figyelmet *arra is*, hogy vannak grafitti-könyvek... Magyar nyelvészek is gyűjtik a grafittiket. Egyet ismerek közülük, *Balázs Gézát*, aki nagyszerű ember és kiváló nyelvész. Például: a tetoválásokról is írt dolgozatot, s a gödöllői HÉV feliratait három évig gyűjtötte... Nagyon sokat segítettek a szlengszótárak is... Nagyon fontos a katonai szleng például, mindez a mai folklór része, állandóan jegyezni... Ha az embernek nem elég jó a feje, akkor jegyezze fel a szavakat, tollal, de jó a magnó is, habár lustaságra csábít.

—Milyen fogadtatása volt a Hídnak Szegeden?

—Szegeden kirakatban láttam a könyvet, két helyen is... De nagyon furcsa volt, hogy nem hívtak meg a könyvhétre dedikálni. Ez nem esett jól nekem... Szóval akartak, de csak beugrásjelleggel, és ezt nem vállaltam, mert nem volt rendesen előkészítve, s bizonytalan volt, hogy ott, akkor lesznek-e rendelkezésre álló példányok... Szeged városa igenis örüljön, hogy van egy ilyen író fia, aki életben tartja ezt a nyelvet, ezt a kultúrát, felmutatja a világnak, hogy milyen fantasztikus emberek élnek itt, ezen a környéken. De az sem baj, ha nem törődnek vélem: én nem ugrálok, írom tovább a könyveimet, nem haragszom meg.

—A Pornak nagy visszhangja volt.

—Az nagyot szólt, mert a reklámja is nagy volt, talán túlzottan nagy. *Olyan íze, mint az első könyvnek, másnak semminek sincs.* Amikor először szólal meg egyetemes érvényűen egy hang, amikor először beszélnek valami olyasmiről, amiről máskor nem beszéltek, az valami nagyon erős dolog. Én örülök, hogy túl vagyok rajta, már el is felejtettem a könyvet, hál' Istennek. A siker, az olyasvalami, amit meg kell kapni, mert, ha nem kapod meg, akkor egész életedben ez után sóvárogsz. Meg kell kapni, mint egy betegséget, ki kell heverni újabb munkákkal, és nem kell rá figyelni. Ez a lényeg, mert különben tényleg belebetegszel... Kudarcokat sokszor éltem át, s e kudarcok és köztem igazi bensőséges viszony alakult ki... Úgy vélem, hogy a sikert sokkal nehezebb megélni úgy, hogy ne roncsolja a személyiségedet, hogy ne szaladjon el véled a ló... Hál' Istennek mindezt én már letudtam: ez volt a *Por*... Csókolom: ez a múlt, és itt, ez a vad jelen, a *Híd*, ez az, ami tetszik, meg az, amit most csinálok.

—Most a Pestet írod?

—Nem: a *Bika* című regényen dolozom. Amikor megjelent a *Por*, a *3. könyv* követte, *A szív böjtje*, majd a *Pejote*. Ezek amolyan *lépegetőkövek* két nagy könyv között. Ez a *Bika*, amolyan tipegő kő lesz... Lehet, hogy írok még egy könyvet utána *Amerikai antológia* címmel, de ez attól függ, hogy a magyar könyvkiadás mikor szenved ki végképp... A *Bikát* mindenáron megírom, mert már benne vagyok, de ezzel kapcsolatban is kérdés, hogy a kiadó él-e, hal-e. Senki sem tudja, hogy jövőre mi lesz. De mindegy: én egész életemben egyetlen könyvön *dolgozom*.

—Íráson kívül még mivel foglalkozol?

—Egy csomó dologba belevetettem magam... Többek között Szegeden a *Szépírás mestersége* című speckoll tanításába. Ezt a munkát elsősorban *azért* vállaltam, hogy hetente egyszer otthon aludjak és édesanyámmal beszélgessek, mert meghalt az édesapám a nyáron, és ő nagyon egyedül van...

—Kik járnak az óráidra?

—Most heten járnak, magyar szakosok, első- és harmadévesek, vegyesen. Eddig két alkalommal volt. Az első óramegbeszélésből óra lett, mert a hallgatók, egyszerűen, nem mentek el... Szeretném megtanítani azt, ami mesterség, ami megtanítható, mert az írásnak van egy szakmai része, amit meg lehet, sőt: meg kell tanulni... Nekem sohasem volt semmiféle mesterem, épp ezért, mindenkitől, aki létezik, tanultam valamit, de olyan mesterem nem volt, akihez az írásaimat vittem volna, vagy nyesegette volna az írásaimat. Ha mégis elvittem valamelyik szerkesztőségbe, azok már készen voltak, vagy azt mondták, hogy rosszak, vagy azt, hogy jók... A lényeget nem tudom megtanítani úgysem, mert az vagy bennünk van, vagy nincs... Minden alkalommal van otthoni munka és helyszíni is. Ilyet még nem csináltam ugyan, de a következő találkozáskor már lesz egy tizenöt perces, helyszíni feladat is... A szakmai fogásokat tanítom, próbálom elmagyarázni, mi az, hogy író, mire van szükség ahhoz, hogy írók legyünk... Elmagyaráztam, hogy milyennek kell lennie egy átlagos kézikönyvtárnak, milyen könyvekre, szótárakra, lexikonokra van égetően szüksége egy írónak... Azt is szeretném elmondani a hallgatóknak, hogy mennyire fontos a nyelvészet... Én utáltam a nyelvészetet, amíg a bölcsészkarra jártam, s csak később jöttem rá, hogy iszonyúan fontos olyasvalami, mintha én házat akarnék építeni, de nem érdekelne, hogy miből készül a tégla... A szó évezredek alatt csiszolódott, sokkal fontosabb és magasabbrendű, mint egy tégla! Ezt a látásmódot is szeretném átplántálni. És elsősorban azt, hogy önmaguk legyenek, mert nincs recept... Egyévesre tervezem ezt a kurzust, de lehet, hogy félévkor újra kell kezdenünk, mert nagy a gyanúm, hogy többen leszünk és nem férünk egy keretben...

Egyéb: a *Budapesti Tavaszi Fesztivál* keretében, a Várszínházban egy színpadi művet szeretnénk bemutatni. Szerzői: a *Muzsikás együttes, Farkas Zoltán koreográfus és jómagam*. Ez egy kétrészes táncpróza, az a címe, hogy *A táncos, a muzsikás meg a képmutogató*. Azt szeretném, ha az ősbemutatója Szegeden lenne. Itt én játszanám a képmutogató szerepét, később egy színész váltana fel.

Temesi Ferenccel Buka Adrienne beszélgetett

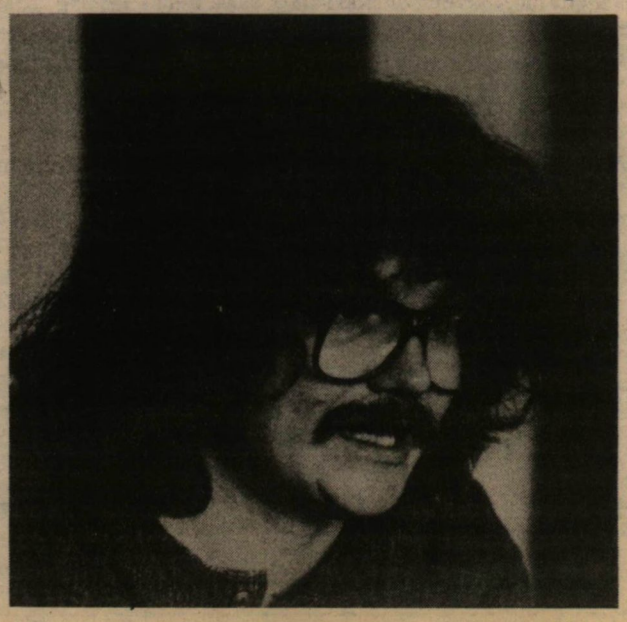

Üzenet a francból

„Most jön! Most jön!” (Benedek Elek)

Kiss Ottó *Szilveszteri kaland* című második kötete (MASE Art Kulturális Egyesület 1993. Szoba Kiadó 57 oldal ára van — 60 forint (Emberes írások) 1988—1993) az a kötet, amely vonzza a — manapság esszéisztikusnak nevezett — hangnemet, amely egy adott műről úgy próbál beszélni a recenzióra vágyó olvasóközönségnek, hogy a szöveggel kapcsolatos pillanatnyi benyomásait rögzíti papírra. Ez azonban nem recenzió és nem esszé. Inkább olyasmi, mint amikor zenéről írunk verset, novelláról festünk képet, vagy freskóról írunk szonátát. *Szép* irodalom. A recenzenstől azonban nem ezt várják. A Kiss Ottó által emlegetett *Parvenü úr* habcsókot vár és „édes krémeset, mert az jó”, a *Szegedi Egyetem* olvasói pedig recenziót, mert az értelmes (persze nem biztos, hogy jó). Itt van például a fenti néhány sor: kinek kell ma ez a személyesség? Tartok tőle, hogy senkinek. Nem is áll jól. Hát akkor Kiss Ottónak miért áll jól? Miért van az, hogy írni mer a szerelemről, az egyetlen nőről, aki betölti a mindenséget, és aki maga ez a mindenség, tehát mi is betölthetjük így a mindenséget. A mindenségit! Hát meddig lehet még pimasz nyelvi leleménnyel írni? Mikor öli már meg a költészetet a megérdemelt unalom? Egyetértek Jonathan Swift úr szerény javaslatával, pusztán az ír csecsemőkön túl minden nemzet és nemzetiség költőire is ki szeretném terjesztetni. Mernek még emberek hexameterben gondolkodni? És le is merik írni? Szonettíró játékra merik csábítani az olvasót, mikor az lenne a dolga, hogy kivesézze, filozófiailag, pszichológiailag *értelmezze* azt, amit leírva lát. A szöveget. Igen ám, csakhogy itt szöveg nincs. Ebben a kis füzetben, hölgyeim és uraim, kedves barátaim egy fia szöveg sincs. Igaz versek vannak benne, igazi szerelem, és igaz hülyéskedés, és igazi történelem, és igazi emberek. Kiss Ottó nem interpretálható szövegeket készít, melyekről diszkurzusokat lehet folytatni, hanem verseket ír, melyeket lehet szavalni víg baráti társaságban, korcsmaasztalnál, őszi napsütésben, lehet idézgetni hosszú-rövid sétákon vagy folyóparton ülve.

A könyv kiváló grafikusa, Kiss Ottó és a költő, mint egy jól összeszokott kis csapat, közösen alkotta meg a verseskötet. Kevés ilyen jó csapatmunkát lehet látni. Ezeknek az embereknek öröm lehet egymással együtt dolgozni. Különösen a Lisa-ciklusból derült ki ez igazán.

És, hogy miről szól ez az árulás a szövegek ellen? Természetesen a személyes líra korunkban már — szerencsére — régen meghaladott eszköztárát állítja csatasorba. Szó van itt az elmúlásról, a disznósajtról, a horgászásról, a józsefattiláról, a petőfisándorról, meg a többi kétes egzisztenciáról, akik szintén nem átallottak „verssé lenni”. Általuk szól, merészel szólni hozzánk, mindnyájunkhoz, Gedeonokhoz, Lisákhoz és Parvenü urakhoz, akik arra az időre, amíg a verssorokat olvassuk, egy közösséggé válunk, az olvasók közösségévé. Így hoz össze minket, embereket a költészet *árulása*, vagy inkább *hatalma*, hogy ne érezzük magunkat olyan végtelenül magányosnak, mint amilyenek valójában vagyunk. Talán szeretnénk még egy kis halhatatlanságot cipelni magunkkal addig, amíg Isten ujja ki nem radíroz minket a világból, talán szeretnénk még egyszer egy világgámenős télikabátot, talán vannak még olyan elvetemült fickók, mint Kiss Ottó, akik nem fogják be a szájukat és veszik a bátorságot, hogy verset írjanak az olvasóknak, hogy azok meg olvassák azt, ami írva vagyon... Utána pedig menjenek a francba.

KELEMEN ZOLTÁN

Fellini

Akkor este későn jutott eszünkbe, hogy meg is lehetne nézni valamit, s csak úgy vaktában igyekeztünk a moziba. Természetesen elkéstünk és félvakon támolyogtunk be a széksorok közé, anélkül, hogy sejtenénk a film címét, rendezőjének, szereplőinek kilétét... Egy Cabiria nevű prosti hadakozott a világgal és önmagával, tisztasággal és bűnnel, erkölccsel és az erkölcs hiányával. Ez a nyomorban élő lány, már néhány perc után rokonszenvesnek hatott, lehetett azonosulni vele, be lehetett lépni környezetébe, azokba a sötét tónusokkal felvázolt külvárosi utcákba, a lerobbant házak udvarába, a füstös kocsmákba. Nem a túlhajszolt hatáskeresés, nem a különleges hatások, hanem inkább az egyszerűség, az élettapasztalatból származó biztonság vezérelte a film rendezői elvét, és néhány filmkocka után rá lehetett jönni, hogy ez nem lehet más, csak Fellini és Cabiriát Giuletta Masina alakítja...

Aki megismerkedett Fellini művészetével, soha nem felejti el. Fellini mozijában nincs semmi nagyzolás, semmi túlzottan művészies allűr, életszerű és emberi ez az életmű, anélkül, hogy önmagán kívül hasonlítható lenne valami máshoz, anélkül, hogy besorolható lenne. Egyszerűen fellinis.

A clownból, csavargóból, alkalmi költőből és piaci festőből lett világhírű rendező ekképp vall Mesterségem, a film című könyvében önmagáról: ...álmomban se képzeltem volna, hogy rendező lesz belőlem. De aztán az első naptól, attól az első alkalomtól kezdve, hogy kimondtam: Gép indul, úgy tűnt fel, hogy világéletemben ezt csináltam, mást nem is csinálhattam volna, ez vagyok én, ez az életem. Ezért van az, hogy amikor forgatok, nem teszek mást, mint követem természetes hajlamomat, vagyis a moziban mesélem el a történeteket, azokat, amelyeket őszinteség és kitaláció, meghökkenteni akarás és vallomásvágy, föloldozást kívánás és szemérmetlen kéjsóvárgás, a nevettetni és megindítani akarás kibogozhatatlan keverékével szeretek elmesélni — moralista és próféta, tanú és bohóc vagyok.

Nem véletlen az öt Oscar. Nem véletlen, hogy ennek az életműnek helye van a szemlélőben, aki a nézőtér homályából csodálkozik rá e nagyszerű világra, és az ismerősként immár közeli Federico Fellinire.

S. M.

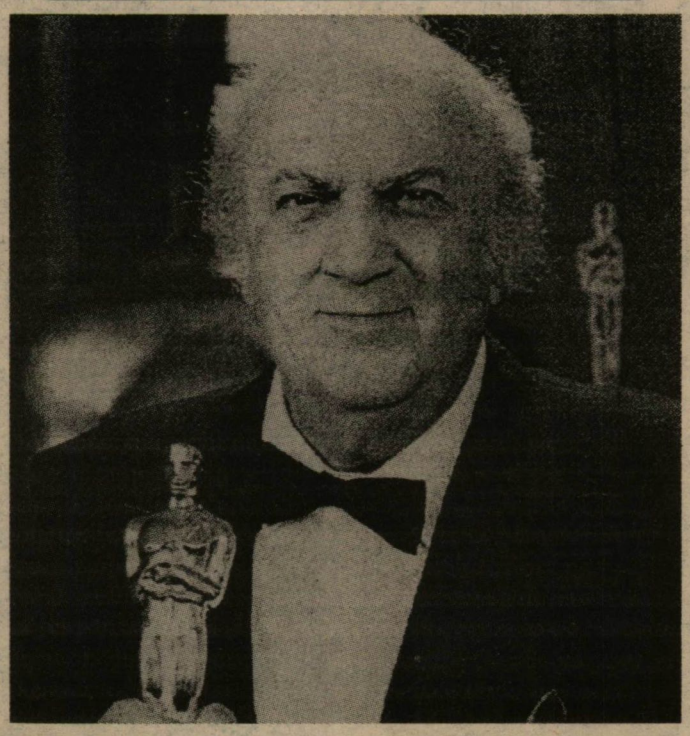

Erdei L. Tamás

— Utállak, ne menj el —

Magadba rejtett tükrödben istenülj,
ne félj, a szíved már kész mikor
kimondják te hallgatsz és mosolyod van
befelé halad hús a húsba áram cikázik
vissza-vissza veri, vissza-vissza veri
adjam magam a te gyönyörű aljasságodba
isteni ribanc, ringyó istennő
ha, akkor az véletlen
Hát mikor leszünk mi ketten!...
egyek? eggyé? magunk? mások?
hát mikor leszek én boldog
te kellesz
de nem kellesz mert.

Eduardas Mieželaitis

Színes fák

Fák! Ó, fák! Mennyire sajnállak titeket —
Hogy fáj a búcsú! Jók voltatok hozzám,
Akár az emberek. Talán még jobbak is, ó, fák!
Az ősz már végighúzta rajtatok napsugár-
Ecsetjét, ágaitokon ott maradt a festék. A sok
Sárga, a rengeteg barna s a bíborszínben égő.
Már tűzben ég az egész erdő. Csak a nyírek
Fehér, kék oszlopai tiltakoznak, állnak ellen a színes tűznek.
A nyári lepkék kék színe a szívembe hatol.
Mint egy régi emlék. Van mire emlékeznem.
Először is, a hőségtől kiszáradt, kimerült
Szívem körüli lepketáncra. Azt hiszem,
Még sosem volt ez az erdő ennyire jó!
Fölidézi előttem Kandinszkij tarka vásznát,
Melyen a színek szállnak a magasban, és
Szól az ég tarka zenéje — a zöld, a sárga, a rózsaszín.
Lám, ez a vászon arra készteti, vágtassak én is
Fent a piros lovon, engedve a szertartásnak,
Mit utoljára rendez itt a nap.

Gyűlnek szerepelni a rigók — a sárga,
Szétfolyó tűz közepén; gyűlnek
A lármás szarkák és szajkák; ideröppennek
A gyermekkoromból kedvelt cinegék, lám már
Lármáznak a varjak; a héja kiabál az ég kékje alatt.
Szívemen, sejtjein áttör, átfut —
Mint az áfonyaszörp — a nyugtalan
Madarak dala. Az erdő szélét, sűrűjét megszállja az ősz.
A szarvas bőg a szélviharban — hangja
Elnyújtva száll az erdő mentén, mint a letépett pókháló.
A jávorszarvas-ünő bőg, ahogy az új éltre gondol.
Egy magányos farkas vonít valahol messze. Én is szeretnék
Vele üvölteni erről az üres életről
Meg a halálról.
Nem tudom, vajon még
Mennyit élek, s mikor kér táncra H. kisasszony.
És mégis, tavasszal, mikor a nyurga gólya
Visszatér fenyőfámra, köszöntöm
Mindegyik fát, türelmesen vártak a hosszú télen át.
És zöld játékunkat elkezdjük újra.
Minden ősszel végbúcsút intek a fáknak.
Talán azt mondom, többé nem érintlek
Sem tenyeremmel, sem tekintetemmel, ó, színes fák!...
Ha majd sajnálok itthagyni valamit
Ebben a bús világban — a fákat szánom,
Csak ők voltak jók egyedül. Fák, jó egészséget,
Legyetek boldogok! Harkály barátaim
Óvjanak sokáig a féregtől, amely
Kikezdi a belső részt, a szívet. Akkor is éljetek
Ti fák, amikor már útra indulok,
Mert várnak a kékben úszó távoli tájak...

Az utolsó alma

Egy ágon csüngött ennek a nyárnak
utolsó két almája. Fénylett,
mint a borostyán-mézeskalács. Te elmentél, és azon éjjel
egyikük lehullt a megsárgult fűbe.
Nem tudom, bánatom almáját
ki tépte le. Meglehet, a szél.
Vagy tán az irigy nyár: délre indulva,
a gyümölcsét magával vitte.

Látom, egyedül csüng az ágon
a nap borostyánalmája. Madarak
köröznek körötte. Magányként törnek az édes termésre.
Tapogatja a pihent nyár, de még inkább
a napsugár keze, mint a saját
gyermekét — ezt az utolsó reményemet. Látom,
vissza szeretné venni.

A szél fölborzolja az almafa
sárga hajfonatát. Csipkedik
a szarkák tomporát. Fecseg a kert
beszédes nénikéje. Vádolja az almát. És engem.
De a nyár utolsó almája még mindig ott csüng
az ágon — mint egy felakasztott.
Sok volt. Az ágat lehúzták. Kettő
maradt. Most már csak egy van.

Ketten maradtunk. Ez a borostyánalma. És én —
dermedten az ablakban. Mint egy arckép
rég nem látott múzeum falán, keretben.
A szelet nem számítom. Volt — nem volt. Mint az angolna,
kisiklott a kézből. És az esőt,
ezt a könnyzacskót nem számítom. Elrobogott,
mint a vonat. És elfulladt.

Nézünk egymásra — én és az utolsó alma,
szomorúan, és nyeljük a nyálunk.
Nehéz megmondani, melyikünk
szakítja le a másikat előbb.

Litvánból fordította Bán Péter

Egy ország több arca 2.
(Karcolatok egy körutazás margójára)

Kelet-nyugat

Azt mondják, Románia elmaradott ország. Lehet. Azt viszont kevesen gondolják, hogy ezen belül is lehetnek különbségek, s vannak olyan területek, ahol bizony dúskálnak a jóban. Csak át kell kelni a Radnai havasokon, vagyis a Kárpátok fenséges — és nemzetfüggetlen — vonulatain, s máris gazdag falvakon át vezet az út. Szép házak, legelők, felszántott földek, sok háziállat, viszonylagos tisztaság. Az utak pedig jobbak, mint a magyar. Nincsenek bukkanók, gödrök, szélesek, fel vannak festve. Nem úgy, mint mondjuk Erdélyben. Persze rögtön — tulajdonképpen jogosan is — felhangzik a vád: a kisebbségek által lakott területek kárára van mindez. Kizsákmányolják, lehetetlenné teszik, lemondásra kényszerítik őket. A valóság azonban nem egészen ilyen. Maradjunk az utaknál. Minden megye megközelítőleg azonos pénzt kap — például — útfejlesztésre. Nem nehéz belátni, hogy a moldvai síkokon ez kevésbé költséges dolog, mint a csíki, vagy a gyergyói hegyes, lankás részeken. Meg is látszik az utakon. Lehet, hogy több van, de nehezebben járhatók. Könnyű ott, ahol nincsenek nemzetiségek. Ugyanazt az utat járja mindenki.

Voroneţ

Nagy István moldvai vajdának kedves szokása volt. Valamennyi győztes hadjárata után — s bőven volt ilyen — építtetett egy kolostort. Úgyhogy uralkodásának negyvenhét éve alatt számos kultikus intézményt emeltetett, s ezek közül talán a legszebb Voroneţben található, Szucsávától harminc kilométerre. A kolostornak nem is a kora az igazán érdekes, hanem a rajta található eredeti festmények. S nemcsak az ábrák ötszáz évesek, hanem a színek is. „Voroneti kék" néven emlegetik azt az árnyalatot, mely — szerencsém volt látni — ugyanolyan színű, mint a tiszta égbolt. A falfestmények kívül-belül elborítják az épületet, s igen sokrétűek. Nemcsak a bibliai jelenetek elevenednek meg, hanem Platón és Arisztotelész is megtalálható, valamint a román és az egyetemes történelem nevezetes pillanatai is. Vallás, filozófia, história keveredik tehát. A legegyetemesebb látvány mégis a kolostor hátulja, ahol a végítéletet elevenítette meg a szerző, azt a pillanatot, amikor megáll az idő, s élő, élettelen a mérlegre helyeztetik. Onnan pedig vagy a pokolba, vagy a paradicsomba jut. A kolostort apácák lakják és óvják. Az államtól korábban sem, s most sem kapnak segítséget. Ez annál is meglepőbb, mivel néhány hete az ortodox lett az államvallás Romániában... Maguk az apácák a visszakapott földeken gazdálkodnak, adományokat gyűjtenek, művelődnek (a főnővér például hét nyelven beszél), s ráérő idejükben ikonokat festenek késő bizánci stílusban. Vagy fogadják a magamfajta látogatókat, s türelmesen mesélnek az eltelt ötszáz esztendőről.

*

A kolostort hegyek ölelik körül, s állatok kószálnak szabadon a falak tövében. Egy-két dologtól — no meg a turistáktól — eltekintve száz éve is így nézhetett ki a környék. Gyerekek játszanak a fűben ülve egy fa tövében, miközben lovas kocsi döcög el mellettük. Szétrebbennek a tyúkok, s a napfényes csendet „csak" egy autórádió diszkózenéje töri meg. Egy szabad téren szőtteseket, kabátokat, ruhákat árulnak a helyiek. Idegenforgalom ez, de inkább beszélgetés tölti ki idejüket. Egy kövön ülve újra érzem a természetnek azt az illatát, amit két hónappal azelőtt a Hargitán volt szerencsém. A fák őszbe fordult koronája csodás színekkel ajándékozza meg a környezetet. Sokszínű, de nem kihívó, nyugtatóan változatos a látvány. Csiklandozza a szemet, ébren tartja és elandalítja a bámészkodót. Ellentétekkel teli világ ez; most a szépet látom mindenben. Indulunk tovább. A hegyoldal fenyvese figyelmeztet arra, hogy amit itthagyok, mozdulatlan marad, s ha változik is, visszatér majd eredeti állapotába. Ez megnyugtat. Madárcsicsergés szűrődik át a más zajokon, bégetés, hápogás, gágogás tölti ki a levegőt. Az ember alig érzékelhető. A gyerekek falevelet szórnak egymásra, közben boldogan sikongatnak, hemperegnek a fűben.

Határ (kettő)

Nagylak, világok találkozása. A szörnyű benzingőz titkokat takar, s a bűzös egyhangúságban valószínűleg tömegével köttetnek az üzletek. Rájön az ember, nemigen különbözünk, éljünk a határ bármelyik oldalán. Nagy úr a szükség. Cigányok, románok, törökök, magyarok kavarognak, keverednek, s a nyelvek bábeli zűrzavarában néha el-elválik, ki hová tartozik. Magyarokról, turistákról. Nem országjárók ők, hanem bevásárlók, egyforma, számokkal megkülönböztetett hátizsákokat cipelve. Mi lehet bennük? Még a határőrök is összemosolyognak a nagy igyekezet láttán. Felnyitom a szemetest, s egy sztereó magnó üres doboza figyelmeztet egy sikerült üzletre. A legtöbb érzés a hideg Borsodi Világosban volt. Itthon vagyok.

ARATÓ LÁSZLÓ

Hívő tanárok és lelkészek oktatnak

A Piarista Gimnázium 3. éve

Sok víz lefolyt a Tiszán azóta, hogy az első piarista tanítómesterek megjelentek Szeged városában, de úgy látszik, hogy a tanítórend fenn tudott maradni minden világégés és rendszerváltozás közepette, hogy újabb és újabb nemzedékket készítsen fel az élet iskolájára. Szeged városának monográfiájában olvassuk, hogy az 1820-ban a fennállásának századik évfordulóját ünneplő helyi piarista oktatás élénken kapcsolódott be a reformkor társadalmi életébe, s tanárai magyar nyelven oktatva, önképzőkörökbe szervezve a diákságot, tulajdonképpen a* **nemzeti csinosodás úttörői voltak.** *Nem véletlen, hogy 1833-ban ők látták vendégül a Szegedre látogató Széchenyi Istvánt.

Kakuszi Béla Péter, magyar—történelem—filozófia szakos tanárral, a szegedi Piarista Gimnázium igazgatójával, az újjáalakult intézmény harmadik tanévének megkezdése után beszélgettünk.

... jelenleg a három évfolyamon 186 gimnazista tanul, akik közül 56 kollégista, négyen érkeztek Erdélyből, illetve Románia más magyar lakta vidékeiről és van egy vajdasági tanítványunk is. A tanítás nálunk ingyenes, a kollégiumi ellátás (szállás és a háromszori étkezés) havi kétezer forintba kerül a szülőknek. Tulajdonképpen a mi gimnáziumunk is úgy működik, mint bármely más önkormányzati intézmény, mi is ugyanolyan *fejkvótát* kapunk, mint a világi iskolák.

— Miben különbözik egy piarista gimnázium a hagyományos középiskoláktól, gimnáziumoktól?

— Elsősorban abban, hogy itt hívő tanárok dolgoznak, jelenleg huszonhárman, közülük hárman lelkészek. Megjegyzem, hogy ennek a tanárlétszámnak mintegy a fele nem teljes állásban, hanem csak óraadóként tevékenykedik, s a tanítványoknak be kell illeszkedniük abba az életformába és elvárásrendszerbe, amelyet az intézmény szellemisége elébük állít.

A gimnázium ebben az első három évben általános ismereteket továbbít a tanulók felé. Nagy hangsúlyt fektetünk a nyelvoktatásra, a számítástechnikára és természetesen, a hitoktatásra is. A vallásos környezet az, ami lényegesen megkülönböztet minket egy hagyományos iskolától. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy protestánsok is járnak iskolánkba, körülbelül olyan számban, amely tükrözi Szeged és vidéke lakóinak arányát: azaz, körülbelül 90% katolikus, 10% protestáns.

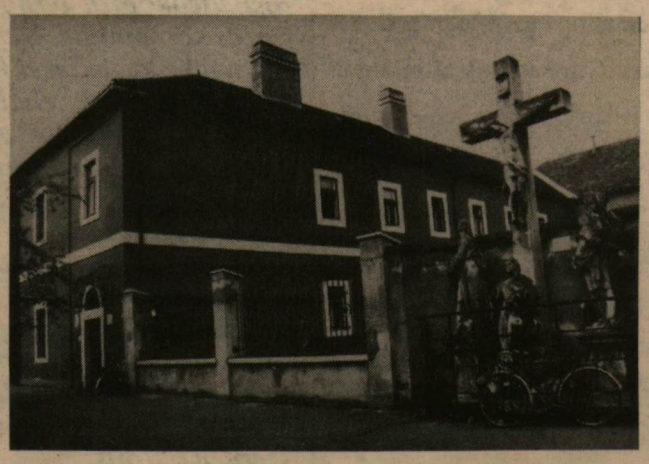

A gimnázium épülete (Fotó: Miskolczi Róbert)

— Hogyan telik el egy nap, egy hét, egy tanév a gimnáziumban?

— Mint említettem ötvenhat kollégistánk van, akik a hétköznapokon folyamatosan bent tartózkodnak az intézményben. Reggel negyed hétkor van az ébresztő, a tanítási órák száma átlagosan napi hat, amelyet délutáni foglalkozások követnek. A kollégiumi rész vezetését *Szegheö József piarista atya* látja el, azért választottuk őt, mert lelkészként teljes energiáját tudja erre a célra használni. Szegedi diákjaink közül is sokan bejárnak délutánonként ezekre a programokra, amelyek tanári vezetéssel vagy felügyelettel zajlanak, az este tíz órakor történő villanyoltásig. Minden egyes nap imával kezdődik és imával is ér véget. Hétvégeken, természetesen, közös szentmiselátogatást szervezünk, vasárnap délután hat órakor van a diákmise, a szünidőben pedig közös kirándulásokat, gyalog-, vízi- és kerékpártúrákat. Most próbálkozunk más országokban működő piarista intézményekkel kapcsolatot teremteni, ilyen lehetőségek kínálkoznak Lengyelországban, Szlovákiában, Olaszországban és Spanyolországban.

— Terveik a jövőre?

— Legalább tizenöt évnek kell eltelnie, amíg felsorakozunk az igazán jó intézmények közé. Erről a rövid működésről még nem nyilatkozhatunk, hiszen teljesen a nulláról indultunk. Annyit már elárulhatok, hogy véleményünk szerint, a városban közepes gimnáziumnak számítunk. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy a piarista hagyományoknak híre van, a szülők ismerik a magyarországi piaristák történetét, s elvárásokkal bocsátják útnak gyermekeiket. A diákok általában értelmiségi családokból származnak, az úgynevezett *vidéki elit rétegből:* falusi tanárok, orvosok, polgármesterek családjaiból érkeznek. Munkáscsaládból alig kerül hozzánk gyermek, míg parasztszülőktől mintegy a létszám harminc százaléka... A négy erdélyi és a vajdasági tanítvány nem azért került ide, mert szüleik áttelepedtek, hanem egyszerűen azon oknál fogva, hogy az iskolának híre ment. A nemzeti alaptanterv létrejötte után a hatosztályos gimnáziumi formát tartjuk megvalósíthatónak, amikor majd tizenkét éves kortól érettségiig oktathatjuk a fiatalokat... Jelenleg van egy teológus hallgatónk is, aki piarista szerzetestanárrá szeretne válni, itt lakik a kollégiumban, az ő esete is példázza mai szűkös helyzetünket: szállása biztosítása érdekében kénytelenek vagyunk a klubteremből elfalazni számára egy kis hálószobát...

— Tudtommal, az államosítás előtt a Piarista Gimnáziumnak nagyobb épülete volt...

— Igen, a József Attila Tudományegyetem használja, a TTK, az ingatlant, amelyre, annak idején, Szeged városa emelte azt az épületet és amelyet a rend kapott kegyúri felügyelet végett... Tárgyalások folynak jelenleg is az egyetem, a város és a mi képviselőink között. Tisztában vagyunk azzal, hogy az egyetem is teremgondokkal küszködik, mi nem szeretnénk ezt tovább súlyosbítani, olyan megoldást kellene keresni, amely mindhárom említett félnek megfelelő... A piarista rend középiskolai képzéssel foglalkozik, s itt, Szegeden, nem célja az egyetemi képzés létesítése, hanem csak az, hogy *valamilyen formában jelen legyen a felsőoktatásban...*

SIMÓ MÁRTON

Sátánok pedig nincsenek

De bizony vannak. Ez derült ki *John Rittenhouse,* a michigani egyetem tanárának a SZOTE oktatási épületében tartott előadásából. Az AIDS mellett korunk másik pestisének terjedését a professzor sokkoló képekkel és adatokkal igazolta. Miért is csatlakoznak egyre többen a különböző neveken futó szektákhoz? Amerikában a sátánisták természetfeletti hatalmának kimutatását várják a Sátántól. Már kiadták a Sátán bibliáját is (*„Satan wants you"* címmel), „A Sátán létezik" — mondta a professzor is — „itt van a Földön, mivel Isten megteremtette és kivetette a Paradicsomból, azóta itt működik közöttünk".

Többféle sátánista szekta működik, van olyan, ahol titkos összejöveteleken állatokat — de nem ritkán embert is — áldoznak a Sátánnak, léteznek az orgiák, amelyeken ép ésszel elképzelhetetlen szexuális fajtalankodás a fő cél, no és legvégül, de nem utolsósorban a Necrovore társaság, akik emberi holttesteket esznek, hogy így birtokukba vehessék a meghaltak lelkét. Nagyon sok fiatal saját szüleit, testvéreit öli meg, majd öngyilkos lesz, hogy biztosítsa egyenes útját a pokolba.

A sátánizmusnak megvan a **szociológiai** (családok szétesése, tinik meg nem értettsége, neonáci és bőrfejű mozgalmak), és **kulturális** (sátánista irodalom, zene, filmek) háttere, nem beszélve az „ártatlan" **kíváncsiságról,** melyek igencsak jó táptalajt nyújtanak a mozgalom terjedéséhez.

A professzor szerint a megoldás a keresztényi szeretetben keresendő, ezért előadása második felében az Istennel való személyes kapcsolatról beszélt, zárva előadását egy imával.

Benyomások

Egy kicsit csalódottan távoztunk az előadásról. Többet vártunk. O. K. Láttunk néhány „irtó vérszagú" képet, hallottunk vérfagyasztó sztorikat, de a lényeg, hogy miért kapcsolódnak be a fiatalok a sátánizmusba, nem igazán derül ki. Az számomra nem magyarázat, hogy a szociológiai háttér, meg a családok széthullása, meg a tinik magánya és így tovább indokolja. Hiszen akkor bárki előbb-utóbb szektatag lehetne korunk ideológiai zűrzavarában. Vitatkozom azzal az érvvel is, hogy a sátánista irodalom, zene és film befolyásolhatnák egy lelkileg egészséges ember döntését. (Nagy volt a felhördülés, mikor a professzor az AC/DC együttest átkozta el, mint a Sátán zenekarát.)

Az igazi miértekre nem kaptam választ. Egyébként külön bosszantott az a vallási agitáció, mely átitatta az előadást, emlékeztetve az amerikai vallási showműsorokra. Nyilvánvaló volt, hogy itt nem a sátánizmus kérdésein volt a hangsúly. Az előadó úgy kezelt bennünket, mintha első számú feladata a meggyőzés lett volna: Vegyük tudomásul, hogy két lehetőség van számunkra: a *Rossz* (sátánizmus) és a *Jó* (keresztény vallás). S e kettő közül muszáj választanunk. Mi itt Közép-Kelet-Európában úgy véljük, több alternatíva van számunkra. Nem azért mentünk el erre az előadásra, hogy „lelkünk feloldozva, megszentelve" távozhassunk, hanem, hogy a „beharangozott" témáról többet megtudhassunk.

Úgy gondolom, velem együtt többen is úgy érezték, hisz sokan otthagyták az előadást, megfeledkezve a kis kérdőív kitöltéséről, melyben a Timoteus Társaság (keresztyén diákszervezet) tudakozódott lelki állapotunk, véleményünk, nevünk és címünk felől. Őszintén szólva, nagyon nem tetszett ez a fajta erőszakos meggyőzési — beszervezési kísérlet. Mi egy tudományos előadást mentünk meghallgatni, de hiába, az objektivitás egy amerikainak sem mindig sikerülhet.

PALÁSTI MÁRTA

Főiskolás csapatösszevonás

Igazából elég lenne csapaterősítésről beszélni, de sokszor egy hangzatos cím, ha nem is teljesen pontos, felkelti a tisztelt Olvasó figyelmét. Szóval, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola kézilabdacsapatának jelentős erősítéséről van szó. Na, nem mintha gyengék lettek volna eddig is, hiszen legutóbb második helyezést értek el a MEFOB-on, *Bartókkal, Gerával, Szilágyival* az élen, de most aztán igazán erősek lesznek. Remélhetőleg meg sem állnak a főiskolás bajnoki címig. Ki hát ez a két jelentős játékerőt képviselő férfi? A kevésbé ismert *Vörös Árpád,* a Tisza Volán Emergé NB II-es csapatának gólzsákja, a termetesebb játékos pedig a Pick Szeged és a magyar válogatott beállósa, *Mezei Richárd.* Ők jelentik, persze a fent felsoroltakkal együtt a főiskolás bajnokság „aranyfedezetét".

Olimpia után iskolapad

— Ricsi, te már sok mindenben „öreg rókának" tarthatod magad, hiszen játszottál olimpián, világbajnokságon, Magyar Kupa döntőn, egy dologban mégis újonc vagy...

— Igen, elsős vagyok a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola testnevelés—rekreáció szakán.

— Gondolom, téged sokan ismernek, mégis megkérlek, mutatkozz be!

— 1970. október 23-án születtem Hatvanban, ott is jártam iskolába. A gimit is itt kezdtem a Bajza József gimnáziumban, majd két év után Pestre kerültem a Kossuth Lajos gimnáziumba. Ez már a kézilabda-őrületnek köszönhető, hiszen a *Fradi* vitt fel. A katonaság után telepedtem meg Szegeden. Igaz, már a „Hazát" is itt szolgáltam.

— Te már Pesten is NB I-es játékos voltál. Hányszor?

— Még ifista koromban bekerültem az akkor még NB I-es Fradiba, igaz még nem standard játékosként, főleg a védekezésben voltam pályán, mintegy hússzor. Az ifiből kiöregedve öt csapat keresett meg. Én mérlegeltem a helyzetemet és *Barabás Zsolttal* úgy ítéltük meg, hogy itt lehet leghamarabb stabil helyem. Az élet igazolta a döntésemet. A sereg alatt ugyan nem sokat tudtam edzeni, de utána sikerült beépülnöm.

— Ez olyan jól sikerült, hogy egyedüli nagy testű beállósként rögtön kijutottál Barcelónába az olimpiára. Gondolom a játék nem is, de a kintlét nagy élmény volt.

— A játékra valóban nem szívesen emlékszem vissza, viszont együtt ebédelni egy Marlene Ottey-val, egy Ben Jonsonnal, ami azért óriási élmény volt.

— Az olimpia után is élvezted a szakvezetés bizalmát (Joósz Attilát Kovács László követte a kispadon — a szerző), **így a Svédországban megrendezett vb-n is részt vehettél. A magyar csapat ott sem káprázttatta el a világot. Így az eddigi válogatott élményeid inkább a kudarcról szólnak, mint a sikerről.**

— Sajnos így van. Már az olimpia előtt fiatalítani kellett volna, **Joósz** ezt nem lépte meg, **Kovács Laci** bácsinak pedig kevés ideje maradt a vb-ig. **Kaló Sándor** azonban folytatja a fiatalítást, és én bízom benne, hogy velük már több sikerünk lesz. (A riport készítése óta lejátszotta első Európa-bajnoki selejtező mérkőzését a Kaló vezette csapat, és Ricsi jó védőjátékával 24-14-re verték Debrecenben a norvégokat! — a szerző.)

— Eleddig hányszor húzhattad magadra a címeres mezt?

— Az ifit és a juniort nem tudom pontosan, de megközelítőleg száznyolcvanszor játszottam eddig a különböző korosztályos csapatokban.

— A suli?

— Most így az év elején nincs gondom még, a tanáraim és a csoporttársaim is nagyon segítőkészek.

— A válogatott, a Pick mellett a főiskolán is lesz dolgod kézilabdaügyben, hiszen az idén nem sikerült megnyerni a MEFOB-ot.

— Mindent megteszek, hogy az éremgyűjteményemet négy MEFOB arannyal bővíthessem.

„Szeretem Szegedet..."

Ebben a tevékenységében segíthet neki a jó barát **Vörös Árpád,** akinek kézilabdás múltját egy ideig én határoztam meg, hiszen Délép, majd a Volán ifiben edzője voltam.

— Árpád, rólad mit kell tudnia az Olvasónak?

— Szintén hetvenes születésű vagyok, mint Ricsi. Sándorfalvi lévén, ott kezdtem kézilabdázni tízéves koromban. Az akkor még Tiszaparti gimnázium testnevelés tagozatán kezdtem a középiskolát. Jó barátom, a már szintén főiskolás, **Gera Norbi** vitt le a Délépbe, itt találkoztunk mi! Később **Pronai Gyulával** folytattam a Tisza Volánban. Sajnos túl sokat áldoztam a kézilabda oltárán, így csak most „öreg fejjel" kezdtem a továbbtanulást. De visszatérve a játékra, a Volán ifivel harmadikok lettünk a bajnokságban. A **Dobos**-srácokkal, **Oszlánczival, Szepessel, Császár** Matyival, **Tihanyi** Zolival játszottam együtt. Sajnos, sok sérülés következett, így nem tudtam tartani velük a lépést. Egyévi NB I-es év után az NB II-ben találtam magam. Ott legalább játéklehetőségem van.

— Ne szaladjunk úgy előre, hisz ez a mostani állapotot jelzi, de te közben játszottál máshol, és nem is roszszul...

— Mivel itt nem kellettem, Békéscsabára mentem **Csulik** „Ivánhoz". Ott profi körülmények között játszhattam, sajnos közbejött a katonaság. Így csak a kupameccseken játszottam. A seregből nem tudtam edzésre járni, szerencsémre elvittek a Szondiba, ahol nagyon jó kis csapatban játszhattam az NB I/B-ben. A bajnokság feléig vezettük a tabellát, de a leszerelés elvitte a bajnokságunkat. Ezután jöttem haza Szegedre.

— Nem lett volna jobb egy jó NB I/B-s játékosként inkább Csabára visszamenned?

— Utólag belegondolva jobb lett volna, talán több elsőligás meccs állna most a nevem után, de szeretem Szegedet és a továbbtanulás is vonzott.

— Mint egykori „Tiszapartis", gondolom nem volt gondod a felvételivel?

— Sokat gyakoroltam, főleg az úszás miatt, de végül 112 pontot sikerült szereznem.

— Ez a magas pontszám azt sejteti, minden oké ezen a téren...

— Én így bentről már másképpen látom. Például, az a tanár, aki a felvételin jó pontokat adott a korlátgyakorlatomra, a mostani bemutatásnál nem fogadta el ugyanazt. De ismerem magam és a hangyaszorgalmammal, remélem mindent teljesíteni tudok. Ennyi előnyöm lesz Ricsivel szemben.

— Remélem, Árpád, te is oszlopos tagja leszel a főiskolás csapatnak, még ha méretben kisebb oszlopa is, mint a barátod.

— Szeretném ha így lenne, de ez a csapat nélkülem is nagyszerű, hisz hat NB-s játékos van benne. Bartók, Mezei, Gera, Szilágyi Zoli, valamint a győri Tóth Józsi, szóval egy jó kezdő csapat.

— Terveid?

— Jó lenne megnyerni a MEFOB-ot, bekerülni a Pickbe, de ha ez nem sikerül, akkor mindenképpen bajnok szeretnék lenni az NB II-es Tisza Volán EMERGE-vel. Megérdemelnék a srácok, és én is egy osztállyal közelebb lennék az első ligához.

B. I.

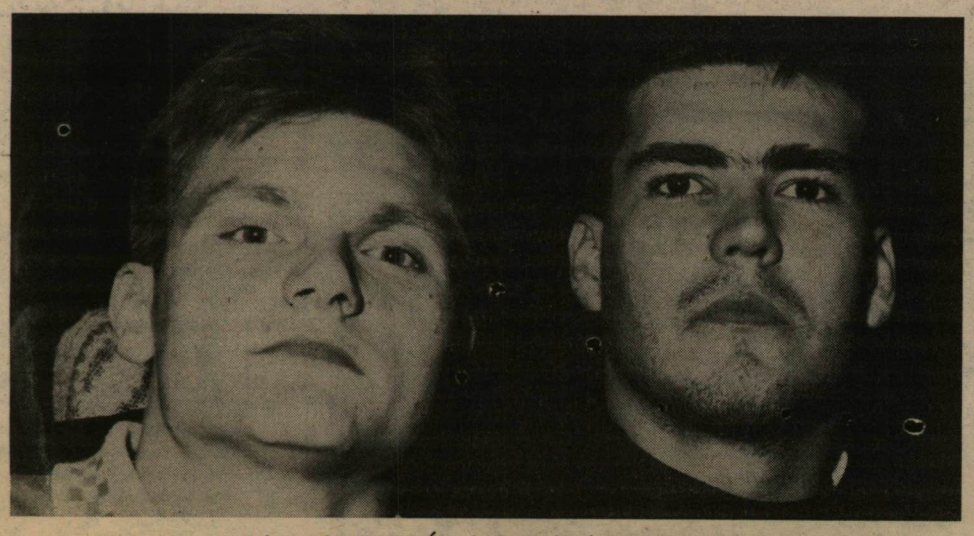

A két barát: Vörös Árpád (balról) és Mezei Richárd

Hogy áll a Fidesz egyenlege?

A jövő évi választások végkimenetelét meghatározó mértékben befolyásoló események zajlottak az utóbbi hetekben a politikai életben. A nagy vihart kavart Egyenleg-botránnyal szinte egy időben kilépett három képviselő a Fidesz frakciójából. *Orbán Viktor* pártelnök véleményét november 10-ei szegedi látogatásakor főként e két eseményről tudakoltam.

— Felmérték már azt a veszteséget, melyet a közelmúltban kivált képviselők váratlan lépése okozott a párt soraiban?

— A tagságon belüli felmérés most van folyamatban, hiszen járom az országot, s tájékozódom a hatásról. Voltam már Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú és Békés megyékben, ahol ha összesen két kilépő van, talán sokat mondok. A Csongrád megyei viszonyokról most fogok tájékozódni, de úgy gondolom, itt sem lehet számítani tömeges kilépésekre. A Fidesz esetében nem az a folyamat zajlott le, mint más pártoknál. Nálunk három ember fogta a kalapját, és máig tisztázatlan okok miatt elhagyta a frakciót, s ez nem idézett elő látványos szakadást a párton belül. Szerintem a szavazóknak nincs okuk eltávolodni tőlünk, ehhez csak az szolgálna indokul, ha más pártok jobb alternatívát tudnának nyújtani nálunk. Nem hiszem, hogy a Fidesz népszerűsége elsősorban politikusainak népszerűségétől függ. A programunk változatlan, népszerű az emberek között, tehát optimista vagyok a jövőt illetően.

— A Fideszen belüli személyi ellentétek sajtóvisszhangja azt a feltételezést látszik erősíteni, miszerint az ellentéteket a pártonkívüli erők is szították.

— Annyi mindenesetre érezhető volt, hogy '93 áprilisa óta —, amikor engem megválasztottak pártelnöknek, és elfogadtuk a programunkat —, nagyon felerősödtek a velünk szembeni támadások minden irányból, de a baloldal részéről különösen. A Fideszen belüli személyi kérdések is a sajtó kedvenc témái közé tartoztak, sőt erősen beleszóltak a belső ügyeinkbe. Azért vagyunk a helyünkön, hogy úrrá legyünk ezeken a nehézségeken.

— Úgy tudom, a Magyar Naranccsal sem felhőtlen a kapcsolata, főként azért, mert ez a lap a Fodor-féle irányzat orgánumának számít.

— A Magyar Narancs eddig is azt csinálta, hogy a Gábor nevével fémjelzett csoport elképzeléseit favorizálta, minket pedig — személy szerint engem is —, megpróbált lejáratni. Ettől függetlenül a kapcsolatunk nem rossz, nemrég jártam a szerkesztőségükben, és a véleményemet el is mondtam nekik, amin jót nevettek.

— A médiaháború legújabb fejleményeivel kapcsolatban többször elhangzott az a vélemény, miszerint az ellenzék egységes fellépése azért hiúsult meg az alelnökök döntéseivel szemben, mert a Fidesz nem értett egyet a másik két ellenzéki párt kemény fellépésével.

— Az ellenzéki pártok mindegyikének különböző elképzelései voltak a kérdés megoldására. A szocialisták gyors médiatörvényt javasoltak, a szabaddemokraták egy felügyelőbizottság felállítását, mely ellenőrizné az elektronikus médiákban végbemenő folyamatokat, mi pedig a két közjogi méltóság megegyezését sürgettük a kérdésben. Ebből is látszik, eléggé széttartóak a megoldási javaslatok. Nem is értek egyet jó néhány ellenzéki értékeléssel. Az Egyenleg dolgát különválasztanám a személyi kérdésektől. Számomra eléggé ***meggyőzőnek*** tűnnek az Egyenleg hamisításával kapcsolatos bizonyítékok, ***s az emberek többsége is jogosnak*** érzi az eljárást a szerkesztőség ellen. Ha a munkatársak jogtalannak érzik a velük szemben foganatosított munkajogi eljárát, bírósághoz fordulnak. Másik kérdés, hogy a személyi kinevezések kirajzolnak egy politikai tendenciát, ami nagy baj, de a két dolgot nem mosnám össze.

— Úgy emlékszem, a székház ügy kirobbanásakor nem bánt kesztyűs kézzel önökkel az Egyenleg.

— Ez így van, bár én ezt elvi kérdésként kezelem. Nem azt nézem, hogy egy sajtóorgánum hányszor támadott meg bennünket, amit elmondtam, a méltányosság mondatja velem. Komoly vádak merültek fel az Egyenleggel szemben, amit ki kell vizsgálni. A személyi kérdésekkel való összemosás gyengíti az ellenzék fellépését, mert a közvélemény az Egyenleggel szemben foglal állást.

— A sajtótájékoztatón elhangzott, hogy elkészült a párt felsőoktatási koncepciója. Mik a fontosabb ismérvei ennek az elképzelésnek?

— Ha kormányzati pozícióba kerülünk, négy éven belül 50 százalékkal növelni kívánjuk a felsőoktatásban továbbtanulók arányát. Szeretnénk bevezetni egy úgynevezett előfőiskolai rendszert, melynek lényege, hogy a középiskola után mód nyílna elvégezni egy kétéves előfőiskolát, ahová az alapkövetelményeknek eleget téve gyakorlatilag bárki beiratkozhatna. Az ott elvégzett munka alapján tudnának szelektálni a továbbtanulók között, s így nem egy felvételi teszten múlna egy fiatal jövője, hanem a két év alatt elvégzett munkáján. Nagy előnye lenne ennek a szisztémának, hogy sokoldalú képzést nyújtana, s olyan szakmák felé orientálnák a fiatalokat, melyekben még óriási a munkaerő-kereslet. Nem akarjuk mindenütt feloldani a felvételi keretszámokat, mert úgy járnánk, mint az olaszok, ahol rengeteg diplomás munkanélkülit termelt ki ez a szisztéma. Koncepciónkkal épp az ifjúsági munkanélküliség csökkentése a célunk.

SZINCSOK GYÖRGY

Jobbra tolódik a Fidesz?

A Miskolcon tartott alakulógyűlésen a Fidesz országos választmánya *Szájer Józsefet* választotta elnökévé. A két potenciális jelölt, *Szájer József* és *Fodor Gábor* közül az előbbi 53, míg az utóbbi 23 szavazatot kapott (egy szavazat érvénytelen volt). A következő napok során azonban olyan hírek szivárogtak ki az elnökválasztást megelőző zárt ülésről, hogy Fodor Gábor hangsúlyáthelyezéseket javasolt a Fidesz programjában, míg Szájer József állást foglalt a Debrecenben elfogadott kongresszusi program mellett. Kijelentéseiben Orbán Viktor, országos pártelnök is hangoztatta, hogy a Fodor-vélemény eltér a vállalt úttól. Ily módon az országos választmányi elnökségért folytatott versengés során a fiatal demokraták két ismert politikusa eltávolodott egymástól és már-már szükségszerűen következett be Fodor Gábor alulmaradása.

A november 1-jén megjelenő lapok még azt adták hírül, hogy Fodor Gábor alelnök marad(hat), de a november 3-ára hirdetett sajtótájékoztatóra jelezte Fodor, hogy nyilatkozni fog állásfoglalásáról és politikai karrierje jövőjéről. November 3-án aztán levelet írt Orbán Viktor pártelnöknek, Szájer József országos választmányi elnöknek és Szabad György házelnöknek, kijelentve, hogy lemond Fidesz-tisztségéről, kilép a pártból és december 1-jétől képviselői mandátumát is visszaadja.

A Magyar Hírlapnak (november 4.) adott interjúban azt nyilatkozta, hogy *hosszabb idő szükséges ahhoz, hogy el tudjam dönteni, foglalkozom-e a jövőben politikával vagy sem* — a későbbiekben hozzátette —, *szerintem rossz irányba fordult a Fidesz, de nem lenne helyénvaló, ha én most erről ítéletet mondanék... Az elmúlt hónapokban többekkel dolgoztunk közösen együtt (...), a hét végén történtek után mindannyiunknak személyes döntést kell hoznunk, személyes belső meggyőződés szerint, hiszen ez sorsunkat alapvetően befolyásolhatja. Én is személyesen hoztam meg a döntésemet,* a barátaim szintén személyesen fognak határozni (...) *Egykori társaimnak sok szerencsét kívánok. S legyen figyelmeztetés számukra a döntésem.*

Ezekben a napokban *Boross Péter* belügyminiszter, a *Die Welt* című lapnak nyilatkozva (az információ a Magyar Hírlaptól származik) kijelentette, hogy a *történtek után nem kizárt a Fidesz és az MDF koalícója.*

Komolyan gondolkodott-e Boross belügyminiszter vagy csupán a pillanatnyi körülmények hatására tette ezt a provokatív nyilatkozatot? Erre a kérdésre keresik a választ az emberek, hiszen közismert, hogy az SZDSZ-nek és a Fidesznek van egy korábbi egyezménye, amely alapján a két párt egy liberális blokk gerincét alkothatja a kezdődő választási kampány során. A Fideszt olyan politikai formációként ismerik/ismerték, amely valóban szabadelvű és szavahihető. Mi lehet az oka Boross kijelentésének, ha az MDF szerint a magyarországi ellenzék soha nem lesz olyan helyzetben, hogy életképes kormányt alakítson?

Kérdések feltevésére aztán a hét következő eseményei is szolgáltattak okot. November 5-én Molnár Gábor is kilépett a Fideszből, s úgyszintén a parlamentből is, lemondása november 15-étől érvényes. Nem a Fodor Gábor kilépése, hanem a párton belüli irányváltoztatás, a baloldali veszély tartalmi kritika nélküli emlegetése, a kormánykoalíció kritikájának indokolatlan hiánya, hiszen — nyilatkozta — *a Fidesznek, mint az emberi jogok iránt különösen érzékeny szervezetként indult ellenzéki liberális pártnak sokkal aktívabban kellene fellépnie a sajtószabadság védelmében, és a kommunikációs szabadságjogok veszélybe kerülésekor nem szabadna erőltetett, vélt, középutas politikát folytatnia.*

Úgy látszik, hogy ez a sokak által rokonszenves politikai formáció is gondokkal küszködik, amelyek most, amikorra megoldódott a párton belüli egyik ellentmondás, most felszínre kerülnek. Öt évvel ezelőtt generációs érdekeket (is) szem előtt tartó szervezetként indultak és a tagságnak felső korhatára volt, ezt a korhatárt most megszüntették és mintha valamiféle tekintélyelvűség-féle látszana, mintha a fideszesek már eltanulták volna azokat a machinációkat, amelyek az igazi nagy pártokat jellemzik. Egy rosszmájú bírálójuk azt nyilatkozta egyszer, hogy gyorsan és csúnyán öregszenek. Vajon igaza volt?

SIMÓ MÁRTON

Sikátor Athyák-ban

IH-ajánlat

November 17. szerda 19 óra
SZIÁMI lemezbemutató koncert

November 18. csütörtök 19 óra
IN LINE jazz koncert
Fellépnek: Csepregi Gyula, Vasvári Pál, Tóth Gyula, Solti János, Bori Viktor, Szendi Gábor

November 19. péntek 18—23 óráig
BONANZA BANZAI KLUB
Fellépnek: Guillotine, Techno Beat

November 20. szombat 9—12 óráig

GYEREKFOGLALKOZÁS
La Fontaine meséi c. film vetítése

November 22. hétfő 17 óra

AGYKONTROLL KLUB (gyerekeknek is)
A foglalkozást Maszlag Anikó agykontroll oktató vezeti.

Fügét a médiának!

A magyar televízióban és rádióban tovább gyűrűznek a botrányos események és kísérőjelenségeik. Már az is elképzelhető — mondják egyesek —, hogy nemsokára az elnöki jogkörrel felruházott alelnökök tévénézők és a rádióhallgatók millióit fogják eltiltani e két médiumtól. Az ártatlan állampolgárok talán jobban járnak, ha megszabadítják őket az idegőrlő félretájékoztatástól és a fölösleges ingerültségtől. Mindenesetre az értelmiségiek egy jelentős csoportja máris megtagadta az együttműködést a két intézménnyel és megtiltotta az általuk létrehozott alkotások mindennemű felhasználását e két intézményben mindaddig, amíg nem rendeződnek a konfliktusok, mindaddig, amíg nem lesz látható az elfogulatlan közszolgálatiság.

Ez a most említett értelmiségi csoport egyre gyarapodik és november 3-án bejelentette a FÜGE (Független Gondolkodók Egyesülete) létrehozását is, amelynek feladata a fentiekben körvonalazott tiltás mellett még az, hogy hétről hétre kövesse az adófizetők pénzén működő médiumokat és, minden lehetőséget felhasználva, nyilvánosságra hozza a legfontosabb műsorokban tapasztalható hiányosságokat és ferdítéseket. A FÜGE nemcsak saját tagjaira alapozza ezt a megfigyelést, hanem a társadalmi élet legjelesebb személyiségeit kéri fel a vélemények nyilvánosság előtti kimondására.

A nyomtatott sajtó maradt a véleménynyilvánítás egyetlen megbízható fóruma, ahol a meglátások a sokféleség színességében vonultathatóak fel. A lapokban így megtalálhatjuk Csurka kárörvendő szavait is (2-0 az intendánsok javára, hi-hi-ha-ha) vagy Mester Ákos elkeseredett szatíráját a ***liba szárnyalásáról*** *(aki — szerinte — természetesen nem más, mint Babiczky Klára, a Csúcs László által kinevezett új, általános főszerkesztő-helyettes).*

És mi történik a Parlamentben? *— kérdezik egymástól az emberek. Egyértelmű választ természetesen nem lehet adni, mert a huzavona és a joghézag látszik mindössze, a miniszterelnöki teendőkkel megbízott Boross Péter a médiatörvény hiányára és az államelnökre hivatkozik... Közismert, hogy Göncz Árpád és Antall József véleménye médiaügyben különbözik, s ez a tény még inkább mélyíti a válságot.*

A nyugati sajtófigyelő szolgálatok véleménye szerint a médiavita csak rontani tudja az ország helyzetét és külföldi megítéltetését, mert itt nemcsak egy videofelvétel eredetiségéről van szó, hanem a sajtószabadságról és mindazokról az értékekről, amelyekkel négy évvel ezelőtt elindult ez az ország abba a sokat emlegetett Európába.

Egyes szakértők — kis rosszindulattal — azt állítják, hogy a dolgok ilyen összekuszálása mesterségesen történt, a nyugodt erőnek köszönhetően, azzal a céllal, hogy nemsokára hazatérő miniszterelnök majd, önnön nélkülözhetetlenségét hangsúlyozva, tanárosan magabiztos mozdulatokkal terelhesse mederbe a dolgokat... Mindez — remélhetően — nem valószínű...

Nyugodtnak kell maradni, várni kell. Nemsokára eljöhet az idő, amikor marad egy intendáns, itt is, ott is. Enyeleghetnek majd egymással a két kongó épületben, mint e mai vita egyenlege... Addig is: mutathatunk fügét, fityuszt a médiának:

Miskolczi Róbert felvétele

SIMÓ MÁRTON

„Az opera mesevilág”

Beszélgetés Pál Tamás karmesterrel

— Átvette a Trubadúr dirigálását, s az első előadás után eléggé rossz kritikát kapott. Valóban ilyen volt a vezénylés?

— Szerintem rosszabb.

— Hogyhogy?

— A kritikus, akivel nem mindig értek egyet, természetesen azt írja és érzi, amit hall, s ezt fogalmazza meg. Néha belát a dolgok mögé, néha meg nem, de ez nem is a kötelessége. Én magammal, és az előadással szemben kedvezőbben és simogatóbban fogalmazok. A beállásom után el kell egy bizonyos időnek telni ahhoz, hogy az a megfogalmazás, melyet jónak látok az operával kapcsolatban, a maga előnyeit is érvényesíteni tudja. Pillanatnyilag csak zavartság volt érzékelhető. Van egy hangzásideálom, ami kevésbé harsány, mint a szokásos. Ezt elérendő, a dolog talán egy kicsit túllendült önmagán és puhább lett, mint kellett volna. Másrészt ez a rendezés nagyon próbára tevő. Nemcsak szellemi, hanem fizikai értelemben is. A föl, le és oldalirányban mozgó színpad nem megoldhatatlan feladat elé állítja az énekeseket, hanem olyan elé, melyet mindig szokni kell. Volt ugyan próba, de nem volt próbafolyamat. Azt vettem észre, hogy a Leonórát éneklő Mária Gorges — akit nagyszerű énekesnőnek tartok —, a harmadik előadásra jutott el oda, hogy amikor az első áriájában elindul vele a lift felfelé, akkorra a rekesze, a támasza tényleg megnyugodjon. Az első két előadás arra volt jó, hogy a tavalyi tapasztalatot feledve a szervezete hozzászokjon a feladathoz. Ugyanezt vettem észre a kórus esetében. Egyrészt bizonyos tempó, bizonyos arány, amit én másképp csinálok, zavarba hozta őket. S olyan feladat elé állítja őket is a rendezés, amihez a két-három éves próbafolyamat feltétlenül szükséges. Azt ajánlanám, hogy aki tényleg azt akarja látni, milyen valójában ez a Trubadúr, nézze meg a hátralévő előadások valamelyikét. Biztos jobbat lát, mert ezek a dolgok megértek, s én nem tartom tragédiának, hogy a hibákat valaki észrevette.

— Egyébként hogy jön ki a rendezőkkel?

— Merem remélni, hogy jól. Borzasztóan szeretem, amikor valaki eredetien és személyesen közelíti meg a darabokat. Úgy hiszem, van egyfajta empatikus képességem, amivel bele tudok illeszkedni más gondolatvilágába. Van olyan, amikor egészen másként értelmezem a darabot és mégis azt kell mondanom, tetszik a rendező munkájának nívóssága, s a megvalósítás gondossága. Így például a múlt évad kiemelkedően jó alkotásának találom a Figaró házasságát, amiről véleményem gyökeresen más, mint a rendezőé, de szépen és olyan meggyőzően volt megcsinálva, amire csak azt tudja mondani az ember, hogy bár mindegyik ilyen lenne. Ritkán volt olyan, mikor tökéletesen lehetetlenül éreztem magam.

— Egyrészről azt mondják sok, másrészről, hogy kevés az opera a színházban. Ön szerint?

— Furcsán érzem magam most, amikor dirigálom a Trubadúrt; mint hogyha nem lenne a színház tele. De miután nagyon régi színházi ember vagyok, tudom, hogy ennek lehet igen sok oka. Lehet szervezési, vagy évadkezdési, vagy nívóbeli bizonytalanság is. Azt hiszem, hogy az opera olyan dolog, ami nagyon ritkán csordul túl a kellő mennyiségen. Az opera olyan mesevilág, amely meséket mindig jó újból elmesélni és meghallgatni. S olyan műfaj ez, ami a maga konzervativizmusával csodálatosan elviseli az újabb ételmezéseket. Biztos vagyok abban, hogy az opera minél hangsúlyosabb jelenléte egy városban, egy közösségben egyfajta biztosítéka egyrészt a hagyománynak, s akármilyen furcsa — mert az opera ellenzőinek ezzel szögesen ellentétes a véleményük —, biztosítása a modernizálásnak. Nem ismerek műfajt, amely jobban elviselné az értelmezések közötti különbözőségeket.

— Hogy van megelégedve azokkal a művészekkel, akikkel együtt dolgozik? Vannak-e hiányosságok?

— Úgy érzem, nagyon sok hiányosság van. A hiányosság kétféle. Ennek az együttesnek nagyon sok komoly értéke van, amelyeket nem mindig kezelünk kellő gonddal. Nem mindig követeljük meg a művészeinktől, akik tehetségesek és tele vannak már ismeretekkel, hogy azt nyújtsák, amire tényleg képesek. Megelégszünk olyan produkciókkal is részükről, amivel nem méltók önmagukhoz. Másrészt, van a társulatnak jó néhány hiányossága, amin talán szisztematikusabb nevelőmunkával segíteni lehetne. Nagyon nem értek azzal egyet, hogy különböző, Szegeden induló fiatalembereket nem tartunk minden módon itt. Nem tudom, örüljek-e annak, hogy egy olyan kaliberű fiatalembert, mint Réti Attila, elengedünk. Nem vagyok abban biztos, hogy ennyi ideg kellett várni Altorjay Tamás szerződtetésével. Nem tartom elég erősnek a kapcsolatot a szegedi operatársulat és a szegedi konzervatórium ének tanszaka között. Itt egy állandó, élő és produkáló kölcsönös összmunkának kellene lenni, s akkor a társulatban néhány hiányzó láncszem nem lenne ilyen súlyos.

— Elismertek ezek a művészek?

— Visszakérdezek: elismert ma a művészet?

— Mondjuk, hogy nem. Lehet-e elismerés nélkül dolgozni?

— Nem hiszem, hogy elismerést nem kapnak. Végül is megtapsolják őket, olyan művészi közegben vannak, ahol munkájuk becsülését, vagy ellenkezőleg, bírálatát érzékelhetik. Nem hiszem, hogy az a fajta megbecsülés, ami a művészeknek általában kijár, az hiányozna. Azt érzem, hogy a társadalmi életen belül a szociális megbecsülésük minden szempontból csökkent. Talán nem vagyunk olyan fontosak, mint voltunk. Lehet, hogy fontosabbak voltunk a kelleténél. Most erősen érződik, hogy a társadalom, az emberek, ennél sokkal fontosabb dolgokkal vannak elfoglalva, például nem egy esetben az életben maradással. Másrészt annak idején a művészek javára volt egy különbség a kereseteket illetően, most azt hiszem, a művészek kárára van ez. Pontosabban: régebben a művészek kivételezettek voltak. Ezt — ha tetszik, ha nem, ha jó volt, ha nem — nyugodtan megmondhatjuk. Most nem a művészek a kivételezettek. Amúgy, az a fajta megbecsülés, ami ahhoz kell, hogy valaki művész legyen, abban szerencsére nincs hiány. Ebben a társadalomban van igény a művészetre, van közönségünk olyan is, aki eljön az előadásra s olyan is, aki megszólít az utcán. Ezt az érdeklődést változatlanul érzem, s ez nagyon jó.

— Megkezdődött az évad, s már komoly pénzügyi nehézségekkel küzd a színház. Mit remél ettől a szezontól?

— Egyben biztos vagyok: a társulat, mint már annyiszor, kisebb-nagyobb zökkenőkkel, elkeseredéssel végigcsinálja a szezont, ha végig lehet. A pillanatnyi helyzet úgy tudom az, hogy a csökkent támogatás ellenére a szezon bemutatói nincsenek életveszélyben. Ha ez így van, akkor ez a szezon művészileg végbemehet sikeresen és jól, s ezt nagyon szeretném. Ez nem fog a művészeken múlni. Ugyanakkor részesei lehetünk egy állandóan mélyülő, komoly háborúnak, hogy ezeket az életveszélyes helyzeteket a színház körül lehetőleg szüntessük meg. Pontosan tudom, hogy ez nem könnyű. De hát anélkül egy színház, hogy valamifajta mecénási biztonsága ne lenne, nem létezhet.

ARATÓ LÁSZLÓ

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem lapja
Felelős szerkesztő:
GRÓF RÓZA
Szerkesztőség: 6722 Szeged, JATE BTK Egyetem u. 2-6. II. em.
Telefon és fax: 62/312-311 vagy 62/321-111/139-es mellék
Megjelenik kéthetente egyszer
Ára: 4,50 forint.
Kiadja:
a József Attila Tudományegyetem
Telefon: 324-022
Felelős kiadó: dr. Szajbély Mihály
Szegedi Nyomda, Szeged
Nyomdaigazgató:
Perényi Ottó
Fekete sas u. 28. 6720
93-24
ISSN 0230–791X